

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
Vlaška 38, Zagreb

Diplomski rad

MUČENIŠTVO JOSIPA VEDRINE.
DOGAĐAJI U ZLATARSKO-BELEČKOM DEKANATU U
PORAĆU

Katedra crkvene povijesti

Mentor: dr.sc. Slavko Slišković

Komentor: mr.sc. Daniel Patafta

Student: Matija Knok

Zagreb, 2014.

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Progoni, mučeništva, ubojstva	5
1.1. Mučeništvo Janka Vedrine.....	5
1.2. Nadbiskup Stepinac – vođa i autoritet.....	6
1.2.1. Stepinac – optužen i osuđen.....	7
1.2.2. Stepinac u zatočeništvu.....	9
1.2.3. Stepinac kao primjer	9
2. Događaji 1947. godine	11
2.1. O Miroslavu Bulešiću	11
2.1.1. Do preuzimanja službe u Pazinskom sjemeništu	11
2.1.2. Mučeništvo Miroslava Bulešića.....	12
2.2. Zlatarsko-belečki dekanat.....	14
2.2.1. Mihovljan u vrijeme Drugoga svjetskoga rata.....	15
2.2.2. Zajezda i Zlatar u vrijeme Drugoga svjetskoga rata	15
2.2.3. Belec	16
2.2.4. Uhićenje Vladimira Boroše.....	17
2.2.5. Krvoprolie u župnom dvoru u Maču	18
3. Lobor	22
3.1. Župa svete Ane Lobor	22
4. Josip Vedrina.....	24
4.1. Djetinjstvo i školovanje	24
4.2. Razdoblje od bogoslovije do ređenja.....	25
4.2.1. Hrvatski križni put	26
4.2.2. Povratak kući i u bogosloviju.....	29
4.3. Ređenje i prve službe	30
4.4. Josip Vedrina u Loboru	31
4.4.1. Stanje prije Josipovog dolaska.....	31
4.4.2. Djelovanje Josipa Vedrine u Loboru	32
4.4.3. Mala Gospa	34
4.4.3.1. Svetište Majke Božje Gorske	34
4.4.3.2. Josip Vedrina i svetište Majke Božje Gorske.....	35
4.4.4. Mučeništvo Josipa Vedrine.....	36

4.4.5. Sprovodi Josipa Vedrine i Tome Martinuša	39
4.4.6. Ostavština Josipa Vedrine	40
5. Posljedice ubojstva Josipa Vedrine i Tome Martinuša	41
5.1. Posljedice za obitelji.....	41
6. Josip Vedrina danas.....	43
6.1. Vedrina i kardinal Kuharić.....	44
Literatura	48
Izvori	50
Popis slika	51

Uvod

Krv mučenika sjeme je novih kršćana. Izreka je to koja živi još od davnih vremena početaka kršćanstva, a uvijek i opet iznova se čini da je aktualna, da je rečena nedavno. U povijesti se kršćani vrlo često bili proganjani, a i danas situacija nije drugačija. I danas smo svjedoci brojnih progona zbog Krista, a vjerojatno su brojniji oni za koje ni ne znamo.

Slučaj jednog mladog svećenika, spremnog ići do kraja za svetu kršćansku vjeru i za Krista položiti život na tom je tragu. Zapravo, mnogi su župnici, svećenici, bogoslovi, redevnici i redovnice podnijeli mučeništvo i progone, a o njima se ne zna mnogo, ili se ništa ne zna, ili se o tome ne govori. Pogotovo to vrijedi za velik broj nemilih događaja koji su se događali za vrijeme bivše države na našem teritoriju, odnosno za vrijeme Narodne Federativne Republike Jugoslavije, preciznije na njezinom početku. Prvo što se dogodilo, bio je Bleiburg i hrvatski križni put, to su bili prvi znakovi oslobođenja.

U ovom radu namjera mi je opisati događaje u Zlatarsko-belečkom dekanatu u razdoblju od konca Drugog svjetskog rata pa do početka pedesetih godina 20. stoljeća. Tu ću posebno izdvojiti događaje u tri župe. Prije nego li se posvetim govoru o događajima u dekanatu, a na osobit način u Župi svete Ane u Loboru, pisat ću o situaciji koja je zavládala nakon preuzimanja vlasti od komunista, odnosno kako se Crkva nosila s odredbama nove vlasti kojoj je Crkva, blago rečeno, smetala. U tom smislu, prikazat ću primjer nadbiskupa Alojzija Stepinca, na koji način se on nosio s novonastalom situacijom, kako je on reagirao na osude prema Crkvi, prema svećenicima, prema vjernicima, i na kraju prema njemu samome.

Nakon govora o Alojziju Stepincu, ukratko će biti riječi i o blaženom Miroslavu Bulešiću, koji je također podnio mučeništvo te ću njihove primjere usporediti i staviti u kontekst govora o Josipu Vedrini. Iz tri župe dekanata postoje svjedočanstva i dokazi o događajima o kojima će biti riječi, te primjer krvoprolića u Maču. Također, u Loboru je prije ubojstva župnika njegov prethodnik bio nepravedno osuđen te odveden u zarobljeništvo.

Prvenstveno u ovom radu želim pisati o Josipu Vedrini. Svećenik koji je u nezgodno vrijeme došao u Lobar te tamo podnio mučeništvo iz čiste mržnje prema Bogu i Crkvi. O njemu se ne govori i vrlo rijetko piše, a zapravo je vrijedan biti uzor vjere u Crkvi. Kako

se primjer njegova života ne bi prepustio zaboravu, nastojat ću ovdje iznijeti podatke iz njegovog života. Opisat ću ukratko njegovo djetinjstvo i odlazak u sjemenište te njegova razmišljanja iz vremena sjemeništa i bogoslovije. Također, bit će riječi i o njegovom progonstvu kroz hrvatski križni put, o kojem ću pisati kako bi bile jasnije okolnosti u kojima je živio i djelovao Josip Vedrina. Nakon kratkog svećeničkog djelovanja došao je u Lobar. U Loboru je pokrenuo mnoge stvari i ostavio trag te ću zbog toga dio pisanja rada posvetiti i samom Loboru i svetištu Majke Božje Gorske koje se nalazi na teritoriju župe a u kojem je vlč. Josip djelovao. Život i djelovanje mladog svećenika Josipa glavni su predmet zanimanja i temeljni razlog za pisanje ovog rada. Posebno, jer je upravo njegov rad bio glavni razlog za njegovo ubojstvo. Uz njega je ubijen i zvonar Tomo Martinuš i te događaje ću nastojati opisati. Također, spomenut ću i odnos dnevne tiskovine, koja je u to vrijeme nosila naziv *Vjesnik narodnoga fonta*, prema Crkvi i prema realnosti koja se događala u tadašnjoj Jugoslaviji, a imala je veze s Crkvom.

Nakon tih nemilih događaja, obitelji preminulih morale su se nositi s tim, a o tome su neki iz obitelji dali svoje svjedočanstvo. Sluga Božji kardinal Franjo Kuharić prijateljevao je s Josipom još od bogoslovskih dana, a i on je dao svoje svjedočanstvo o Josipu.

O navedenim temama pisat ću u radu. Ono što još želim istaknuti na samom početku je da razlog pisanja ovog rada nije nikakva želja za osvetom niti prozivanjem ili prokazivanjem nekoga. Nije mi želja bilo koga povrijediti ili kome naštetiti. Ono što mi je želja i namjera jest prikazati događaje koji su se dogodili, pred kojima se nerijetko zatvaraju oči i o kojima se izbjegava govoriti. Želim iznijeti primjer hrabrog mladog svećenika koji je svoj život posvetio Bogu, koji se utjecao Blaženoj Djevici Mariji i kojemu je najveća sreća bila njegovo svećeništvo. Želim o primjeru njegova života i smrti pisati jer sam mišljenja kako upravo on treba stajati kao jedan od stupova i uzora vjere, nade i povjerenja u Boga i ljubavi prema Bogu i prema čovjeku.

1. Progoni, mučeništva, ubojstva

Od turskih vremena pa do 1935. godine nije bilo na našem području sustavnih i planskih progona, mučenja i ubijanja svećenika. Tada su pale prve svećeničke žrtve čija stradanja potpisuju totalitaristički režimi. Možemo reći da je zapravo do najveće eskalacije došlo za vrijeme samog rata, a kulminacija je bila u prvim poratnim godinama. Dakle, najveći sustavni progoni i mučenja svećenika Crkve u Hrvata bila su četrdesetih godina 20. stoljeća. Što od strane nacističkih, fašističkih i ustaških zločinaca, zatim nakon formiranja komunističkih i partizanskih odreda, a posebno nakon dolaska komunističke vlasti u Jugoslaviji. Ukupan broj žrtava tih režima teško je utvrditi, stradalih svećenika bilo je preko 600.¹ Anto Baković u svojoj knjizi navodi 601 ime, što svećenika što redovnika što bogoslova koji su stradali, s osnovnim podacima o svakome od njih, a kasnije, 1995. godine izlazi u javnost s brojkom od 634 stradalih.

1.1. Mučeništvo Janka Vedrine

Dio stradalnika bio je iz Hrvatskoga zagorja, odakle su i prva i posljednja žrtva tih predratnih, ratnih i poratnih progona. Posljednja svećenička žrtva, Josip Vedrina, bit će tema kasnije, a zanimljivo je da je Janko Vedrina, njegov sumještani među prvima podnio vijenac mučeničke smrti.

Janko Vedrina rođen je 25. rujna 1904. u Mariji Bistrici. Pučku školu završio je u rodnoj Mariji Bistrici. Gimnaziju i teološki fakultet završio je u Zagrebu te je 29. lipnja 1930. zaređen za svećenika. Svoju je svećeničku službu vršio kao župni vikar u Tuhlju, Gornjoj Rijeci i Svetom Ivanu Zelini. Upravo je u Svetom Ivanu Zelini došlo do incidenta u kojeg je bio uključen i mladi svećenik Janko. 21. veljače 1933. godine umro je zelinski župnik Martin Đuranec, a Janko je postavljen za privremenog upravitelja župe. Kako je Janko bio društven, rado išao među ljude te s njima provodio vrijeme župljani su ga zavoljeli. Pokazalo se čak i previše jer kad je trebalo doći do promjene upravitelja župe nastali su problemi. Župljani su nadbiskupu Baueru otvoreno rekli da ne žele drugog svećenika osim Janka te su njega zatvorili u župni dvor. To nije nikako u skladu s načinom na koji Crkva funkcionira pa je nadbiskup poslao novog upravitelja župe, Alojzija Stepinca da preuzme upravu nad župom.

---

¹ Usp. Anto BAKOVIĆ, *Svećenici žrtve rata i poraća*, Zagreb, 1994., 3-14.

Iako je bilo u početku protivljenja i odbijanja od župljana te Stepinac isprva nije smio ni do župnog dvora ni do crkve, situacija se vremenom popravljala te je na kraju uspio odvesti Janka iz Svetog Ivana Zeline u Zagreb. Na kraju se cijela situacija izgladila i nije bilo posljedica. Nakon povratka u Zagreb, Janko je imenovan župnikom u Bučici.

U Bučicu Janko dolazi 12. travnja 1933. na Veliku srijedu u tjednu uoči Uskrsa. Često je bio s ljudima i boravio među njima te su ga zbog toga oni slijedili i njegova je riječ za njih bila od posebnoga značenja. Bio je revan i zauzet svećenik i to ga je stajalo života. U noći s 8. na 9. kolovoz 1935. u svojem je župnom dvoru ubijen Janko Vedrina. Zločin je bio dobro organiziran, a kasnije je bilo pokušaja da ga se prikaže kao pokušaj pljačke. Ideja da su nepoznati razbojnici došli opljačkati župnika pa ga slučajno usput ubili odbačena je jer ništa nije ukradeno. Janko Vedrina morao je biti maknut iz župe.²

Time je započeto prolijevanje svećeničke krvi, ne samo vezanih uz događaje oko Drugoga svjetskoga rata već će se to nastaviti kroz cijelo 20. stoljeće.

1.2. Nadbiskup Stepinac – vođa i autoritet

Ono što je važno za primijetiti, često se radilo o mladim svećenicima. Izgleda da su oni bili velika prijetnja sistemu i projektu vlasti. Nisu se uklapali u njihove planove i bilo ih je potrebno maknuti. Mnoge su ubili, mnoge progonili, ali nisu uspjeli u svom naumu, zaustaviti Katoličku Crkvu u Hrvatskoj. Neki od svećenika bili su ređeni tek koju godinu prije nego su podnijeli mučeništvo. Neki od njih slušali su propovijed kardinala Alojzija Stepinca 1945. godine na ređenju kao mladomisnici, a ona je sigurno došla do svih svećenika. Tada je kardinal Stepinac navijestio što ih čeka: „Šaljem vas u krvavu kupelj.“³ Te riječi slušao je i Franjo Kuharić, kasnije kardinal, koji je tada zaređen, a bio je prijatelj Josipa Vadrine. To su bile snažne riječi, ali mladići se nisu pokolebali, već su ih te riječi ohrabrila i potaknule na još revnije i zauzetije služenje Bogu i Crkvi. Govoreći te riječi, i on je sam bio spreman poći u tu kupelj, a to je ubrzo i dokazao i pokazao svojim primjerom put svima. Bio je čovjek koji je govorio ali i činio sve u ime Boga i za Boga. Takav je postao i bio istinski vođa hrvatskoga

---

² Usp. Stjepan KOŽUL, *Martirologij Crkve zagrebačke*, Zagreb, 1998., 127-134.

³ Iz propovijedi kardinala Stepinca na svećeničkom ređenju 1945. godine, u: <http://www.ika.hr/index.php?prikaz=vijest&ID=48328>

naroda, vjernika i svećenika. Te je riječi slušao i njegove čine pratio i Josip Vedrina, isprva kao bogoslov na kraju svoje formacije, a potom i kao mladomisnik.

1.2.1. Stepinac – optužen i osuđen

Već i prije spomenutog zaredivanja novih mladomisnika, dalo se naslutiti da Stepinac neće još dugo moći slobodno obavljati funkciju zagrebačkog nadbiskupa. Prvi puta nadbiskup Stepinac uhićen je 17. svibnja, dakle nedugo nakon što su komunisti preuzeli vlast.⁴ Već je 20. svibnja bio na podvrgnut istražnom postupku na kojem je bio ispitan o odnosima s bivšom vlasti te odnosima s Pavelićem i Mačekom. Nadbiskup je zauzeo čvrst stav, iznosio samo istinu iako je i sam bio svjestan da neće daleko s tim stići. Između ostaloga tad je govorio o preuzimanju *locum tenentium*⁵, a o tome i svojoj vezi s politikom izjavio je: „Ja sam tu ponudu otklonio, razlozi koji su me vodili bili su: prvo što ja političke situacije stvarao nisam, nego su ju stvorili HSS i kasnije Ustaše, pa je logično da je oni i dalje vode, a drugo što sam predviđao da bi mogao za Crkvu uzročiti samo velike štete da se desio slučajni kakav nepoželjni incident. Bilo mi je na srcu da se koliko je moguće spriječi daljnje prolijevanje krvi...“⁶

Nakon to prvi put nova vlast nije uspjela Stepincu prišiti zločine koje su namjeravali, sljedeći put bili su pripremljeniji. Nadbiskup je uhićen 18. rujna 1946. i izveden na montirani sudski postupak. Za vrijeme cijelog procesa, Stepinac ni u jednom trenutku nije posustao ni posumnjao, branio je pred narodnim sudom ne sebe, već svakog svećenika, svaku redovnicu, svakog vjernika koji je pripadao Katoličkoj crkvi. Bio je u punom smislu riječi pastir, a tim je primjerom zasigurno utjecao i na sve svećenike kojima se prijetilo i koji su dobro znali što se dogodilo njihovim kolegama. U završnoj riječi, 3. listopada nadbiskup Stepinac je govorio: „Ponovno tvrdim pred svima: 260 do 270 svećenika poubijano je od narodno-oslobodilačkog pokreta. U nijednoj civiliziranoj državi na svijetu ne bi toliki svećenici bili tako kažnjeni za te krivice, koje imputirate. Evo, npr. župnik u Slatini, Bürger! Ako je bio član Kulturbunda, pa ako ste ga, recimo, sudili na osam godina, no vi ste radi toga, što je kao dekan prenesao bogoslužne stvari iz susjedne voćinske crkve, što mu je bila sveta dužnost, sudili ga na smrt i ubili. Ponovno tvrdim: u nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi se tako sudilo. Svećenik

---

⁴Usp. Juraj BATELJA, *Blaženi Alojzije Stepinac – svjedok Evanđelja ljubavi, knjiga 1*, Zagreb, 2010., 330-335.

⁵Pojam označava vršitelja dužnosti, najčešće privremeno

⁶*Isto*, 335.

Povoljnjak ubijen je bez suda kao pseto na cesti. Isto je i sa okrivljenim časnim sestrama. U nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi ih se na smrt osudilo, nego najviše na zatvor. Vi ste učinili fatalnu pogrešku što ste pobili svećenike. Narod vam to neće nikada zaboraviti!⁷

Ova dva nastupa Stepinca pokazuju jasno njegov stav i njegovo mišljenje. Kad je bilo riječi o politici, nije se miješao, nije se dao zavoditi i dovoditi u političke igre iz kojih bi sigurno izašao kao krivac, već je samo nastojao spasiti i dati utočište što većem broju ljudi. Istupao je Stepinac i govorio protiv postupaka državnih vlasti, ali to je činio samo kada je u pitanju bilo dostojanstvo čovjeka. Borio se za svaku osobu, za svaki život, bez obzira bio on Hrvat ili Srbin ili koje druge narodnosti, bez obzira bio on katolik, pravoslavac, musliman ili koje druge vjeroispovijesti, Stepinac je nastojao zaštititi život. I pridavao je svakom životu jednaku vrijednost i isticao da svaki čovjek ima svoje dostojanstvo i prava koja se moraju uvažavati i poštivati.

Kada mu je dopušteno na sudu da se brani, nije htio, ali iskoristio je priliku da govori, on je zapravo i u sudnici navijestao Evanđelje i objašnjavao da je spreman podnijeti žrtvu kao što je to učinio i Isus Krist. „Na sve tužbe koje su ovdje protiv mene iznesene odgovaram da je moja savjest mirna, makar se publika tome smijala. Sada se ne kanim braniti niti apelirati protiv osude. Ja sam za svoje uvjerenje sposoban podnijeti ne samo ismijavanje, prezir i poniženje, nego – jer mi je savjest čista – pripravan sam svaki čas i umrijeti...“⁸ U svojem je govoru nadbiskup iznio neke činjenice o događajima vezanim uz Crkvu koje ni vlast ni sud nisu ni pomišljali prihvatiti kao istinite.⁹ Na kraju svoga obraćanja, Stepinac je još dodao: „... A što se mene tiče i moga suđenja, ja ne trebam milosti, savjest mi je mirna!“¹⁰

Uz to, svakako treba istaknuti da su mu posebno bili na srcu svećenici, jer on je bio njihov vođa i onaj koji im je primjerom i riječima pokazivao što i kako raditi te kako se ponašati u situacijama koje dolaze i koje će, kako se pokazalo potrajati nekoliko desetaka godina. Za vrijeme montiranog procesa, nije se branio, znao je da je već osuđen, ali je i na tom procesu govorio. Govorio je o Crkvi, govorio je o svećenicima čiji je on bio nadbiskup, zalagao se za njih, branio ih je kako je znao i mogao. U tom njegovom suđenju mnogi su vjernici, a na osobit način svećenici pronašli dodatnu snagu svjedočiti svoju vjeru, vođeni njegovim primjerom, po potrebi ići i u smrt za svoja uvjerenja.

---

⁷ *Isto*, XXIV.

⁸ Vladimir HORVAT, *Kardinal Alojzije Stepinac – mučenik za ljudska prava*, Zagreb, 2008., 155.

⁹ *Usp. Isto*, 155-159.

¹⁰ *Isto*, 159.

1.2.2. Stepinac u zatočeništvu

Nakon što je proveo 5 godina u zatvoru u Lepoglavu, Alojzije Stepinac poslan je u Krašić u kućni pritvor. Tamo je stigao početkom prosinca 1951. godine, a o njegovoj brizi i ljubavi prema svećenicima i narodu svjedoči i tadašnji krašićki župnik Josip Vraneković. Nadbiskup je stalno molio, a sve je više vapio „Bože dragi, daj da mir Tvoj dođe na zemlju.“¹¹ Za svoj narod molio je neprestano, a za svećenike se bojao, ne toliko više zbog komunističke vlasti, koja je prvih godina poubijala svećenike koje je mislila, već zbog manjka pobožnosti, osobito prema Bogorodici.¹² Svjedočanstvo zajedništva nadbiskupa Stepinca sa svojim svećenicima otkrivamo i u zapisu dnevnika 26. 12. 1951. gdje sam Stepinac svjedoči: “A u Lepoglavi smo jedan Božić lijepo proslavili. Još su bili tamo zajedno Borić i Pavunić. Za redom bilo je devet sv. Misa. Svi smo bili cijelo vrijeme u kapeli, jedan drugome ministrirao. Ima i to svojih čara.”¹³

Dakle, nadbiskup Stepinac bio je svećenicima uvijek na raspolaganju, nastojao je biti s njima i upućivati ih na ispravan put, ohrabrivati u tome. To je činio dok je bio na slobodi, ali i dok je bio u zatvoru, a i kasnije u kućnom pritvoru. O posebnom odnosu kojeg je gajio sa svećenicima svjedoči i dnevnik kojeg je vodio Josip Vraneković koji je prepun podataka o posjetima velikog broja svećenika, ali i biskupa i vjernika svome nadbiskupu.¹⁴

1.2.3. Stepinac kao primjer

Nadbiskupov stav o bilo kojem totalitarnom režimu, svima koji su htjeli realno sagledati situaciju, bio je jasan. Oni koji su ga razumjeli i shvaćali bili su oni za koje je on najviše želio da ga razumiju, a to su dakako bili svećenici. Pokazatelj tih podataka jesu mnoga svjedočanstva o hrabrim svećenicima koji su išli i u mučeništvo i u smrt ako je trebalo. Primjer nadbiskupa Stepinca možemo uzeti kao paradigmu za brojne druge slučajeve. S tim i takvim razmišljanjima i drugi su svećenici radili, nastojali su se boriti za život i za dobro, a to ih je stajalo života. Njihov nadbiskup njima je bio primjer i uzor. No, kao što nam je vidljivo iz primjera Alojzija Stepinca, njima to i nije bilo tako važno jer su znali da je najvažnije da

---

¹¹ Josip VRANEKOVIĆ, *Dnevnik – Život u Krašiću zaslužjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca*, Zagreb, 2011., 60.

¹² Usp. *Isto*, 70.

¹³ *Isto*, 53.

¹⁴ Usp. *Isto*, 52-53., 59-76.

Božja stvar ide naprijed, i za Božju stvar bili su spremni i umrijeti te su to pokazali i dokazali svojim primjerom.

2. Događaji 1947. godine

Poratne su godine bile teške, svaka je bila jednako teška zasigurno. Privikavanje svih ljudi na novi režim, na novu vlast koja odlučuje o životima, koja jednostavno nekima dozvoljava život, a drugima ne jer su oni neprijatelji, ako nije bilo vanjskih, pronalazili su se unutarjni. No, ovdje je izdvojena baš 1947. godina zbog tri događaja. Jedan je obilježio povijest cijele Crkve, a preostala sva uvelike su utjecala na povijest Zlatarsko-belečkog dekanata.

2.1. O Miroslavu Bulešiću

Prvi od tih događaja jest ubojstvo vlč. Miroslava Bulešića. Događaj je postao važan za cijelu Crkvu 2013. godine kada je on proglašen blaženim.

2.1.1. Do preuzimanja službe u Pazinskom sjemeništu

Miroslav Bulešić rodio se 13. svibnja 1920. godine u selu Čabruniće koje pripada župi Svetvinčenat. Rođen je kao treće od petero djece u obitelji Mihe i Lucije. Od malih je nogu vjerski odgajan te je župnik kod njega uočio svećenički poziv. Godine 1931. odlazi u sjemenište u Koper. Nakon što je 1939. godine maturirao, odlazi na studij u Rim gdje se upisao na Papinsko sveučilište „Gregoriana.“ Od jeseni 1940. Miroslav nastavlja svoj studij u novom boravištu, sada je to sjemenište „Lombardo“ u Rimu. Za svećenika je zaređen 11. travnja 1943. godine, dok je bio student četvrte godine. Zaredio ga je biskup Radossi u njegovoj rodnoj Istri. Mladu misu slavio je u svojoj župi 26. travnja iste godine. Mladomisnika Miroslava mnoštvo ljudi pratilo je toga dana, od njegove kuće do crkve i tamo sudjelovalo na prvom Miroslavovom misnom slavlju. On sam o tom je danu u svom dnevniku posvjedočio: „Sve je bilo lijepo, sve je bilo uspješno! Hvala Tebi, o Bože, i Tebi o Majko moja nebeska!“¹⁵

Budući da je bio rimski student, nakon mlade mise trebao je i bilo je predviđeno da će nastaviti svoj studij u Rimu. Tih godina u punom jeku je Drugi svjetski rat, a Italija potpisuje

---

¹⁵Vjekoslav MILOVAN, *Miroslav Bulešić svjedok Kristov*, Pula, 2006., 53.

kapitulaciju. Uslijed tih događaja Istra prestaje biti sastavni dio Italije te mnogi talijanski vojnici i svećenici napuštaju poluotok. Istra je pripojena odnosno vraćena u sastav Hrvatske i Jugoslavije. Obzirom na ratno stanje u Italiji nije bilo moguće nastaviti studij te Miroslav ostaje u Istri živjeti i djelovati. Od jeseni te godine Miroslav Bulešić bio je župnikom u Baderni. Svoju je službu vršio savjesno, a bio je cijelo vrijeme i svjestan u kojem okruženju živi i kakve okolnosti vladaju. Usprkos tome on je, kako je sam zabilježio, dijelio sakramente svima bez obzira na njihovu nacionalnost, i Talijanima i Nijemcima i Hrvatima.¹⁶ Ove riječi najbolje govore i svjedoče o njegovoj političkoj aktivnosti i nastojanjima, kojih naravno nije bilo. One je samo nastojao i živio život svećenika. Budući da je bio dosljedan svojem pozivu i načinu života u nezgodno vrijeme, bio je problem. Dobio je nekoliko opomena i prijetnji s raznih strana. Svjestan svega što se događa, nagovještajući i svoju sudbinu za vrijeme službe u Baderni zapisao je „ako me hoćeš k Sebi, evo me pripravna. Moj život Ti sasvim darujem za svoje stado. Uz Tvoju milost, i ako me Ti učiniš dostojnim, ne bojim se mučeništva, već ga žudim. Neka bude Tvoja volja.“¹⁷ U toj je župi dočekao kraj rata.

Iste godina kada je službeno završen Drugi svjetski rat Miroslav Bulešić biva premješten u župu Kanfanar. Tamo je boravio godinu dana, ali je u tih godinu dana pokrenuo mnoge stvari. Poticao je pobožnosti, okupljao je ljude i poticao ih na dobro. Posebno je u Kanfanaru razvijao pobožnosti prema Srcu Isusovu i Srcu Marijinu. Usprkos zabranama vjernici su sve više išli u crkvu i na mise. Ljudi su svog župnika s veseljem pozdravljali i na ulicama a dodatno ohrabrenje je bila i njegova pojava, bez straha hodao je u reverendi i biretu te je time na izvanjski način svjedočio. Svi su ti događaji doveli vlast do zaključka da dok je on živ narod će hodati za njim, a to je njemu ujedno bila i smrtna presuda. Za vrijeme boravka u Kanfanaru nagovaran je da se vrati u Rim na daljnji studij, no on je to odbio jer je smatrao da je potrebniji ljudima u Istri. Iako su mu i otvoreno prijetili, odlučio je ostati.

2.1.2. Mučeništvo Miroslava Bulešića

Nakon samo godinu dana u Kanfanaru, 1946. g. premješten je u Pazin gdje je bio poglavar i profesor u Biskupijskom sjemeništu. U to je vrijeme također obavljao i službu tajnika Svećeničkog zbora. I te je službe kao i ostale vršio ponizno i savjesno. Upravo ove

---

¹⁶ Usp. Životopis, Beatifikacija Miroslava Bulešića, u: <http://miroslavbulesic.hr/miroslav-bulesic/zivotopis> (5. IX. 2014.)

¹⁷ *Isto*

službe odredile su ga kao pratitelja delegata Svete Stolice, mons. Josipa Ukmara, kod podjeljivanja krizme u Buzetu i okolnim mjestima.

Krizma u Buzetu bila je 23. kolovoza i već je tamo izbio incident. U želji da spriječe podjelu sakramenta komunisti su upali u crkvu. Tamo je vlč. Miroslav stao pred svetohranište i pod cijenu života nije nikome dao blizu. Sljedećeg dana, u nedjelju, na blagdan svetog Bartola bila je podjela krizme u Lanišću. Najave su bile da krizme neće biti, otvoreno se prijetilo da će i župnik i oni koji dođu stradati. Unatoč prijetnjama, mons. Ukmar krizmao je kandidate za krizmu. Nakon što su svi krizmani, u crkvi je ostao vlč. Miroslav kako bi slavio svetu misu. O događajima koji su se tada zbili svjedoči mons. Josip Ukmar koji u izvješću za Biskupski Ordinarijat u Trstu 12. studenog 1947. piše „Nakon završetka krizme u crkvi i mise koju je služio vlč. Miroslav Bulešić, uputili smo se ka župnoj kući. Nakon četvrt sata, kad su bili krizmani i oni koji su naknadno prispjeli – bilo je to oko jedanaest sati – pobunjenici su ušli u kuću i ubili nožem vlč. g. Bulešića koji je bio kraj vratiju. Ja osobno izišao sam iz župnog ureda u predvorje i vidio ga mrtva kako leži na tlu među zlikovcima koji su zaposjeli kuću; povukao sam se u spavaću sobu, gdje sam nakon minute vremena i sam teško izudaran i ostao sam ležeći u krvi. Smatrajući da sam mrtav, ostavili su mene i potražili župnika, ali ga nisu pronašli jer se bio sakrio. Kroz dvadeset sati ostao sam u nesvijesti...“¹⁸ „Bulešić je ubijen ubodima noža u grlo, a njegova krv poprskala je zid predsoblja lanišćanskog župnog ureda. Prema riječima očevidaca, Bulešić je, osjetivši da umire, zazivao *Isuse, primi dušu moju!*“¹⁹

Motive za ovaj zločin iz današnje perspektive možemo jasno razabrati. Mržnja prema Crkvi, mržnja prema vjeri, prema svećeniku i pobožnom narodu. U ime naroda bilo je potrebno maknuti one koje je narod volio i za kojima je išao. Budući da je nemilom događaju prisustvovao veliki broj ljudi, odnosno, u blizini je bilo puno ljudi, o tome se pričalo pa se i pisalo u novinama.

Postavila su se brojna pitanja narodnoj vlasti, između ostalih kako i zašto ubojstvo nije bilo spriječeno usprkos prisutnosti milicije. na pitanja je svoje viđenje i odgovor ponudio predsjednik vlade Narodne Republike Hrvatske Vladimir Bakarić. Naveo je da vlast i milicija nisu mogli ništa učiniti, a kao razloge za zločin naveo je provokacije od strane crkvenih krugova koji su se sastajali i pripremali potrebno za sakrament krizme. Priprema je dakle

---

¹⁸ Životopis sl. Božjega Miroslava Bulešića, u: http://www.biskupija-porecko-pulska.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=130 (5.IX. 2014.)

¹⁹ *Isto.*

shvaćena kao provokacija. Drugi je razlog bio pobuna nekih građana jer njihova djeca nisu mogli biti kumovi na krizmi. Oni su bili ispred crkve i htjeli ući unutra, ali nisu mogli jer su ih napadali oni koji su bili u crkvi. Uslijed tih borbi, naguravanja i previranja ubijen je Miroslav Bulešić.²⁰ Dva dana kasnije u novinama je objavljeno da je narod provalio u župni dvor, da su milicioneri pokušali spriječiti napad i zaštititi napadnute svećenike, ali nisu uspjeli.²¹ Pitanje o ubojstvu Miroslava Bulešića i napada na mons. Josipa Ukmara provlačilo se kroz novine još mjesec dana, a s ciljem objašnjenja da vlast i UDBA nemaju s tim ništa, da je narod shvatio da svećenici čine loše i da ih treba maknuti jer smetaju.²² Naravno, to se posebno ticalo onih koji su bili revni i marljivi u obavljanju svoje službe.

Vidljivo je kako su odmah nakon ubojstva Miroslava Bulešića postojale dvije verzije događaja. Danas je jasno da ono što su govorili i predstavljali vlastodršci nije imalo nikakvo pokriće već su samo sebe štitili. Jednako tako, Miroslav Bulešić danas je jedan od čvrstih stupova koje Katolička Crkva slijedi i čiji život i rad predstavlja kao uzor te je on i proglašen blaženim 28. rujna 2013. godine na euharistijskom slavlju u pulskoj Areni.

U isto je vrijeme u Zagorju na vrlo sličan način djelovao Josip Vedrina. Život Josipa Vadrine i Miroslava Bulešića u mnogočemu nalikuju jedan na drugi. Rođeni iste godine, odlučili su slijediti Gospodina pod cijenu života i ostali vjerni Bogu i Crkvi.

2.2. Zlatarsko-belečki dekanat

Spomenutu su godinu u ovom dekanatu u istočnom dijelu Hrvatskog zagorja obilježila dva događaja. U Loboru je uhićen župnik Vladimir Boroša dok je u Maču, u župnom dvoru, izvršeno krvoproliće. Prije nego rasvijetlimo te događaje, dotaknut ćemo se i ratnih i poratnih događaja u ostalim župama.

---

²⁰ Usp. Predsjednik vlade NR Hrvatske dr. V. Bakarić o incidentu u Lanišću, u: *Vjesnik narodnoga fronta (dalje: Vjesnik)*, 29. VIII. 1947., 1.

²¹ Usp. *Vjesnik*, 31. VIII. 1947., 2.

²² Usp. *Vjesnik*, 12. IX. 1947., 2.

2.2.1. Mihovljan u vrijeme Drugoga svjetskoga rata

Na području župe sv. Mihaela u Mihovljanu 13. svibnja 1944. godine vodila se bitka između partizana i ustaša koja je župu koštala crkve. U središtu Mihovljana i u cintoru crkve se okupilo tridesetak ustaša koji su očekivali napad partizana. Stigla je zagorska brigada „Matije Gupca“ koja je brojila oko 300 ljudi i u ranojutarnjim satima počeli su napad. Borba se vodila tijekom cijelog dana. U popodnevnim satima bio je pokušaj pregovora u kojima su partizani tražili predaju ustaša, no ovi su odbili pa je borba nastavljena. Uspjeli su prodrijeti i ući u cintor, pa su ustaše pobjegli u školu dok ih je nekolicina ostala pružajući otpor. Naposljetku su partizani ušli i u crkvu, minirali je i zapalili sljedećeg dana, 14. svibnja oko 4.30 sati. U eksploziji stradale su i posvećene hostije koje su završile u žbuki, kamenju i prašini. Neki od ustaša koji su se ostali u crkvi skrivati, izgorjeli su zajedno s crkvom, oni pak koji su uhvaćeni ubijeni su ili odvedeni i gubi im se svaki trag. Eksplozija je odjeknula snažno, pa su mihovljanskim ustašama u pomoć krenuli njihovi, no kad su stigli mogli su samo konstatirati što se dogodilo. Ljudi s ostali bez svoje crkve, a toranj koji je bio nagnut nije bio za drugo nego za rušenje. Jedino što je ostalo neoštećeno bio je kip Majke Božje sa zvjezdicama oko glave. Župnik Josip Prežigalo krenuo je u gradnju nove crkve čim je bilo moguće, no to je išlo teško zbog novonastalih okolnosti i promjene političke vlasti.²³ O tim događajima izvijestio je župnik Duhovni stol pismom, te je u istome zatražio i dopuštenje za obavljanje crkvenog bogoslužja u jednoj od školskih prostorija.²⁴ Naposljetku je tu dozvolu dobio.

2.2.2. Zajezda i Zlatar u vrijeme Drugoga svjetskoga rata

Osim ovih događaja u Mihovljanu, još su u dvije župe ovog dekanata oštećene crkve, u Zajezdi i u Zlataru. U Zajezdi je stradala crkva i župni dvor uslijed granatiranja 10. srpnja 1943. godine. Nijedna od zgrada nije izravno pogođena, ali su oštećene od pritiska zraka pri čemu je više stradao župni dvor. Dvor je bio odmah nasuprot škole koja je pogođena te je tada i on oštećen. Župnik Ivan Vlanić dostavio je izvještaj o tim događajima Nadbiskupskom duhovnom stolu. Odatle je dobio uputstvo da izvrši najnužnije popravke te zatraži pomoć od

---

²³Usp. Stjepan KOŽUL, *Martiologij*, 711-712.

²⁴Usp. Stjepan KOŽUL, *Stradanja u Zagrebačkoj nadbiskupiji za vrijeme Drugoga svjetskoga rata i poraća*, Zagreb, 2004., 131-132.

države, koju je i dobio. Također, župnik opisuje i napade na sela, kako su upravo najsiromašniji stradavali najviše.²⁵

Zlatarski župnik u vrijeme Drugoga svjetskoga rata mons. Ivan Mihelčić opisao je događaje koji su se događali u Zlataru, a bili su usko vezani uz njega i župu. Svjedoči kako su se u Zlataru odvijale borbe između partizana i ustaša 1943. i 1944. godine. Nije bilo izravnih napada ni udara na crkvu ili župni dvor. U Zlataru je vlast jednostavno preuzela kontrolu nad tim objektima, nad crkvom i župnim uredom, te su poslužili vojsci kao skladište, kao dobar položaj za nadziranje situacije i slično. Posebno su im atraktivni bili zvonik i župni ured koji se nalazi na brežuljku iznad Zlatara. Župnik i njegovi suradnici bili su potjerani u tek jednu prostoriju koja im je jedina ostavljena na korištenje. U svome pismu svjedoči da su se vojnici nedolično ponašali obzirom na to da koriste sakralne prostore te da su i ometali vršenje službe Božje. Župnik je uputio i dopis Zapovjedništvu ustaške vojnice u Zlataru u kojem je upozorio na zakonsku odredbu Glavnog stožera Domobranstva kojom se zabranjuje uporaba crkava i bogoštovnih zgrada za obranu no nije naišao na razumijevanje i izvršavanje te odredbe. Župnik Mihelčić iznosi i podatke o paljenju kuća i imanja u Zlataru te svjedoči „strašan se prizor pružio pred mojim očima, kada sam kradomice u noći otišao u gornji kat i promatrao strašan prizor kako Zlatar gori...“²⁶ U određenim trenucima župnik i njegovi suradnici bili su izloženi smrtnoj pogibelji, no uspjeli su se izvući. O tome je pisao Duhovnome stolu od kojega je dobio uputu da i dalje nastoji i bori se za sakralne prostore i prostore koji pripadaju župi, gdje je određeno da župnik stanuje, a jednako tako i za ostalo crkveno dobro. Kao što smo rekli, nije bilo izravnog napada na crkvene objekte, ali za boravka vojske u tim prostorima i borbi koje su se odvijale mnogi su sakralni predmeti, inventar, predmeti u župnom dvoru i oko njega ukradeni, uništeni i oštećeni, a nestala je i pozamašna količina vina iz župnikovog podruma.²⁷

2.2.3. Belec

Nakon opisanih događaja iz Drugoga svjetskoga rata u dvije župe dekanata, o kojima postoje zapisi i svjedočanstva koja su župnici ostavili slijedi poratno razdoblje. Već su navedeni događaji označili kako Crkvi i predstavnicima Crkve u vremenu koje slijedi neće

---

²⁵Usp. *Isto*, 227-229.

²⁶ *Isto*, 233.

²⁷ Usp. *Isto*, 230-238.

biti lako. Jednako tako, ne samo njima već i svim vjernicima koji redovito prakticiraju svoju vjeru. Vrlo brzo te pretpostavke počele su se pokazivati točnima. Ne postoji puno zapisa koji bi mogli svjedočiti o događajima koji su se na navedenom području događali. No, unatoč tome, mogu se donijeti zaključci na osnovu onoga što postoji. Parice iz župa Zlatarsko-belečkog dekanata svjedoče o ubojstvima nekolicine u poratnim godinama, no neznatno je to da bi se moglo donositi neke zaključke. Tek se ističu Lobor i Belec gdje je u Loboru 1946. ubijeno sedmero ljudi.²⁸ U Belcu je iste godine u tri navrata poubijano 14 osoba od kojih su neke strijeljane. Ne postoji zapis zašto je to bilo tako, tek je poznato da su ubijeni po naređenju onih koji su bili na vlasti.²⁹ Sljedeće godine ubijeno je još sedmero ljudi.³⁰ Ovi događaji u Belcu nisu iznenađujući ako uzmemo u obzir činjenicu da su mnogi domobrani i ustaše iz Lobora i Zlatara i okolnih mjesta povlačili se upravo prema belečkom kraju.

2.2.4. Uhićenje Vladimira Boroše

Vladimir Boroša rođen je 9. rujna 1882. godine u Donjoj Stubici. Zaređen je za svećenika 1905. godine i tada odlazi za kapelana u Veliku Goricu gdje ostaje do 1921. godine. Nakon te službe odlazi u Lobor gdje je naslijedio Josipa Kotarskog koji je bio poznat kao književnik.³¹ Boroša je savjesno i marljivo obavljao dužnosti i obaveze župničke službe 26 godina. Bio je dobar i učen svećenik. No, kako je u Loboru partizanska ćelija u poratnim godinama sve više jačala, u jednoj takvoj sredini župnik je sam po sebi bio smetnja. Ako je još i pokušavao raditi ono što mu je zadaća, bio je ne samo trn, nego i brvno u oku neprijatelja vjere. Tako su jednog dana mjeseca travnja na vrata vlč. Vladimiru Boroši pokucali članovi Udbe i odveli ga u Crkvu pred glavni oltar, do svetohraništa. Tada je uslijedilo iznenađenje, ponajviše za župnika. Naime, u pregratku iznad svetohraništa pronađeno je oružje te je župnik Boroša odmah uhićen a oružje mu je oduzeto kako bi mu se mogla dokazati krivnja. To je bilo vrijeme kad su razni emisari „u službi“ dolazili župniku i molili ga da ih poveže s „križarima“, a on ih je uputio k ljudima koji bi mogli pomoći.³² Kao zahvalu za tu uslugu župniku Boroši poklonjen je pištolj koji isprva nije htio prihvatiti jer mu ne treba. Na kraju je ipak uzeo dar i odmah ga proslijedio ljudima za koje je mislio da su na njegovoj strani, no

---

²⁸Usp. Parice župe Lobor, 1946.

²⁹Usp. Parice župe Belec, 1946.

³⁰Usp. Parice župe Belec, 1947.

³¹Usp. Vladimir MATEJAŠ, *Lobor i njegove priče*, Lobor, 2007., 31.

³²Usp. Stjepan KOŽUL, *Spomenica žrtvama ljubavi Zagrebačke nadbiskupije*, Zagreb, 1992., 293.

ispostavilo se da nije bilo tako. Dobronamjernost je župnika Borošu koštala slobode, ali, kako će se poslije pokazati i više od toga.

Dana 23. travnja 1947. godine u Bjelovaru, na Divizijskom vojnom sudu, osuđen Vladimir Boroša na 5 godina zatvora s prisilnim radom i 3 godine gubitka političkih građanskih prava.³³ Razlozi osude bili su „održavanje veze i pomaganja aktivnih članova naoružane odmetničke bande, te je pojedine članove prikrivao i u svojoj kući, a isto tako prikrivao je i oružje. Boroša je, nadalje, za potrebe odmetničke bande nabavljao razni materijal, a jednom prilikom nabavljao je i pisaći stroj.“³⁴

Nakon ovakve optužbe postavlja se svakako pitanje koje uvijek izbija na površinu u sličnim situacijama, je li možda ipak župnik imao kakve veze s optužbama. Odgovor na to pitanje zapravo je donijela i sama presuda. Kada bi navodi za koje se teretilo vlč. Borošu bili istiniti, dobio bi puno težu i strožu kaznu za počinjena zlodjela od 5 godina zatvora. Za takve i slične čine u to vrijeme mogla se izgubiti i glava, a najmanje što je okrivljenika čekalo bila je dugogodišnja zatvorska kazna. Svima je jasno da je oružje bilo podmetnuto, danas se to ne stavlja u pitanje ni u kojim krugovima. Konačno, u prilog tome ide i činjenica da je oružje pronađeno u pregratku svetohraništa. Nijedan svećenik koji živi svoj poziv u služenju Bogu i ljudima ne bi nikada skrivao oružje u najsvetije mjesto.

Zatvorsku je kaznu služio u Staroj Gradiški od osude 1947. godine do 1951. Te je godine pomilovan te se vratio u Lobar na svoju župničku službu. Tamo je nastavio svoj svećenički život do smrti 25. siječnja 1954. godine. Umro je od kljenuti³⁵ srca.³⁶ Pokopan je dva dana kasnije na groblju u Loboru gdje mu se i danas nalazi grob.

2.2.5. Krvoproliće u župnom dvoru u Maču

Nadbiskup Bauer zaređio je 25. lipnja 1933. godine za svećenika Ivana Demšića.³⁷ On iste godine dolazi u župu Rođenja Blažene Djevice Marije u Mače za kapelana. Tu službu vrši dvije godine kada postaje župnik navedene župe. Ivan Demšić rođen je 22. 11. 1909. godine u Pitomači. Tu pohađa pučku školu, srednju školu započinje u Virju gdje završava prvi razred.

---

³³Usp. Stjepan KOŽUL, *Deset godina nakon Martirologija Crkve zagrebačke*, Zagreb, 2008., 219.

³⁴*Isto*, 220.

³⁵Slabost mišića

³⁶Usp. Stjepan KOŽUL, *Martirologij*, 311-312.

³⁷Usp. *Isto*, 569-571.

Potom se prebacuje u Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju u Zagreb gdje završava srednjoškolsko obrazovanje i polaže ispit zrelosti. U Zagrebu nastavlja i sa studijem teologije, završava ga te biva zaređen za svećenika.

Ivan Demšić u Maču je službovao kako to i priliči jednom svećeniku. Svoje je poslove obavljao dostojanstveno i prema zakonima Crkve. Očito je to smetalo nekima, kao što je bilo i s velečasnim Borošom u Loboru pa je dobivao anonimna prijeteća pisma. U pismima se tražilo, ukoliko želi ostati živ, neka napusti svoju službu, neka ode iz Mača jer oni u selu ne trebaju popa. Naravno, kao i veliki broj svećenika koji su takva i slična pisma dobivali, nije se na to obazirao već je nastavio vršiti svoju dužnost. Za vrijeme njegovog župnikovanja u Maču imao je domaćicu, šezdesettrogodišnju gospođu Slavu Višnjic, koja je i prije njega imala isti posao.

Do eskalacije problema sa župnikom Demšićem u Maču došlo je za vrijeme priprema za krizmu 1947. godine. U srijedu, 26. kolovoza kasno navečer, oko 22 sata do župnog ureda pristigla su tri čovjeka: „Stjepan Sedlar, općinski bilježnik u Maču, gdje je radila i njegova žena kao šef pošte, Rudolf Tikvenjak, mesarski pomoćnik, 25 godina star, neoženjen i Rudolf Tuđa, oženjen čovjek.“³⁸ Lupali su po vratima tražeći župnika. Župnik se javio, no nije im otvorio, objašnjavajući da tako kasno nikome ne otvara. Njihov odgovor na to bio je da su oni došli kao narodna vlast, da im mora otvoriti. Župnik je mirno odgovorio da vlast može i sutra ujutro doći, kada bude dan. Župnik je slutio da mu se ne piše dobro i da njegovi „posjetitelji“ neće samo tako odustati od nakane svoga posjeta župnom dvoru te je odlučio pobjeći. U donošenju te odluke i on i žene koje su bile s njim u kući tada bili su uvjereni kako je župnik taj kojega narodna vlast ispred dvora treba te da se njima trima neće ništa dogoditi. Uz gđu Slavu, domaćicu u kući su još bile dvije djevojke, Jagica Kovačić i Jelka Benčić, koje su njoj pomagale pripremati što je potrebno za proslavu sv. potvrde. Za vrijeme tih događaja u dvoru, ispred je ostao samo Stjepan Sedlar dok su preostala dvojica otišli po sjekire kako bi provalili. Oni nisu očekivali da bi se župnik mogao dati u bijeg te su propustili postaviti stražu iza župnog dvora. Župnik je to iskoristio te se s prvog kata spustio pomoću plahti³⁹ i pobjegao. Nakon što su se dvojica Sedlarovih pomagača vratili sa sjekirama, provalili su u župni dvor te se dali u potragu za župnikom. Nisu ga zatekli, pa su pitali domaćicu, rabeći krajnje neprimjerene nazive za nju, gdje je župnik Demšić. Ona je rekla da se on povukao u svoju sobu, no ne mogavši ga naći, odlučuju ubiti domaćicu i djevojke koje su joj pomagale, te su to

---

³⁸Stjepan KOŽUL, *Spomenica*, 569.

³⁹Iz Svjedočanstva Josipa Bodalca, Oroslavje, 2014.

učinili sjekirama koje su donijeli. Bio je to težak zločin koji je odjeknuo u javnosti i istovremeno zgrozio ljude. Nakon počinjenog zlodjela, iste su se večeri sami otišli prijaviti te su priznali da su ubili tri osobe, a župnik im je pobjegao. Žrtve su pokopane 28. kolovoza 1947. godine u Maču, a sprovod je vodio mons. Mihelčić koji je tada bio župnik u Zlataru i dekan.

Za vrijeme nemilih događaja župnik se sakrio u šumi, odakle je uspio doći do jedne kuće gdje je ispričao što se dogodilo te je u toj kući ostao do jutra. Ujutro su se župljani skupili i zajedno sa župnikom išli u župni dvor pogledati što su posjetitelji od sinoć napravili. Pronašli su domaćicu i dvije djevojke kako ubijene leže, izmrcvarene, razbijenih glava. Jednako tako, župljani koji su bili tamo naišli su i na razbijeni kalež, razbijeno staklo na župnikovoj slici te je bilo očito da su na sliku pucali i rezali je nožem. Vidjevši okrutan prizor mučeničke smrti svojih suradnica župnik je doživio šok i živčani slom. Posljedice tih događaja župnik je nosio dokraja života kako svjedoči dugogodišnji župnik iz Starog Gradca, vlč. Marko Trstenjak koje je bio susjedni župnik vlč. Demšiću dok je on boravio u rodnoj Pitomači. Također o posljedicama koje je taj nemili događaj prouzročio u župnika Demšića svjedoči i Josip Bodalec, vjernik iz Lobora. Jedne godine, za vrijeme hodočašća, prepoznao je vlč. Demšića kao jednog od ispovjednika. „...u Ludbregu sam toga velečasnoga poznal, još velim tati i mamu, evo to je velečansi iz Mača, ispovijedal je pak je podrhtaval z glavom i tak smo mi ono, kak je u Ludbregu cinktor ophodili i tak vidli na što je taj čovjek došel, podrhtaval je z glavom. Da se nije spustil i on bi za glavu bio...“⁴⁰ Nakon toga, vlč. Demšić je sljedeće godine otišao iz Mača i bio godinu dana subsidijar u Velikom Bukovcu. 16. 1. 1950. je postao župnikom u Pitomači gdje je vršio tu službu do umirovljenja 1979., a nakon toga ostaje do kraja života kao pomoćnik u rodnoj župi, kao župnik u miru.

Spomenuta trojica su nakon priznanja bili pritvoreni u Zlataru, a potom odvedeni u Krapinu. Sudilo im se u Varaždinu 9. rujna, suđenje je počelo u 16 sati, a presuda je donesena istoga dana navečer. Sedlar je bio osuđen na 20 godina zatvora te je odveden u Staru Gradišku, no kasnije je amnestiran i pušten. Dapače, dobio je i namještenje u kotaru Zlatar, a kad je kotar premješten u Krapinu, bio je i tamo namješten. Poslije je radio u tvornici kože u Poznanovcu. Narodna je vlast pazila na svoje ljude. No, te sreće nisu bili njegovi supočinitelji, oni su osuđeni na smrt. Bili su iskorišteni kao sredstvo kojim je vlast rješavala takve slučajeve, na sudu se ispostavilo da je to bilo grabežno ubojstvo a ne političko te je time

---

⁴⁰Isto.

partija sebe oslobodila krivnje. Budući da su stradale tri nevine osobe, to je imalo odjeka u javnosti, a valja i spomenuti reakciju Tikvenjaka i Tuđe, koji su svojom presudom bili nemalo iznenađeni. Pokušali su objasniti da nije bio takav dogovor, da je njima nešto drugo obećano, da kako to sada. No, naravno, ni njima nije bilo spasa. Jednostavno, u ono vrijeme su stvari tako funkcionirale. Naknadno se saznalo da je iza ubojstva stajala partija i sekretar iz Poznanovca Vragović. Njegova je sestra slutila što bi se moglo dogoditi te je po nekoj Veri poslala župniku poruku neka ne sprema svečanost svete potvrde i dolazak biskupa, no ta poruka nije stigla do župnika na vrijeme.

Na kraju ovog slučaja možemo postaviti pitanje je li se mogla spriječiti smrt triju nevinih osoba, ili što bi bilo da je župnik ostao. Da je ostao, razlika bi bila vrlo vjerojatno ta da ne bi bilo troje nego četvero mrtvih, jer, župnik je bio glavna meta napada, a jasno je da svjedoci ne mogu ni u kom slučaju ostati. Postoji tek mogućnost da ubojstvo triju žena ne bi bilo tako brutalno i divljački izvedeno.

3. Lobor

Lobor je mjesto u srcu Hrvatskog zagorja, podno gore Ivančice, udaljeno od nacionalnog svetišta Majke Božje Bistrike dvadesetak kilometara. Kada se govori o Loboru, najčešće se govori o području na kojem se prostire istoimena općina. Lobor je smješten na sjeveru Krapinsko-zagorske županije, na granici prema Varaždinskoj županiji. Susjedna mjesta su grad Zlatar, Mače i Novi Golubovec. Mjesta koja ubrajamo u općinu Lobor su Lobor, Cebovec, Markušbrijeg, Petrova Gora, Stari Golubovec, Šipki, Velika Petrovagorska, Vinipotok, Vojnovec Loborski i Završje Loborsko. Na tom području od otprilike 45 km² danas živi između 3500 i 4000 stanovnika.⁴¹

3.1. Župa svete Ane Lobor

Župa Lobor prvi puta se spominje 1334. godine u statutu goričkog arhiđakona Ivana, a potom se također spominje i u popisu župa Zagrebačke biskupije 1501. godine. Župni dvor, ili „farof“ se prvi puta spominje u kanonskoj vizitaciji koju je obavio arhiđakon Martin Bogdan 3. rujna 1639. godine. Donosi opis tog nekadašnjeg „farofa“ kao starog i cijelog od kamena. Pretpostavlja se da je bio izgrađen u 14. stoljeću, a kasnije je služio kao gospodarska zgrada jer je imao premalo prostorija. Danas ta zgrada više ne postoji. Postojeći župni dvor dao je izgraditi župnik Ignacije Smetiško na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće.⁴² U odnosu na područje koje obuhvaća općina, župa je rasprostranjenija te uz navedena sela obuhvaća još i Delkovec, Martinščinu, Peršaves, Repno, Veliku Veterničku i Vukance.

Nakon kratkog opisa samog mjesta Lobor, evo kako je župu Lobor doživljavao i opisao Josip Kotarski, župnik u Loboru od 1881. do 1921. godine.

Lobor leži ispod ruševine Oštrcgrada, pod obronkom gore Ivančice, u krasnom predjelu divnog Zagorja. Na pitanje „gdje si bio?“ najčešće se čuju odgovori „pod Loborom“, i to stoga što 1 sat sjeverno odavde još postoji stara ruševina Lobor. Mjesto Lobor dakle prema tome leži ispod starog Loborgrada. Od sjeverne strane uzdižu se šikarastepećinaste brdine katastarske općine Purga, u procjepu kojih brza potok Rieka dalje u dolinu zlatarsku. Od zapadne strane proteže se ovisok brežuljak, na kojem se nalazi mjesno

---

⁴¹Usp. Vladimir MATEJAŠ, *Lobor i njegove priče*, 9-11.

⁴²Usp. *Isto*, 30.

*groblje. Od juga je otvorena dolina, po kojoj vodi cesta uz nekadašnji grad grofa Keglevića prema Zlataru. Cijela župa razbacana je po brdima, administracija vrlo tegotna, možda i najteža u biskupiji.*⁴³

Popis svećenika ove župe može se pratiti od prve polovice 17. stoljeća i od tada je u Loboru uvijek bio župnik, uz male iznimke o kojima će više riječi biti malo kasnije. Govoreći o župi Lobor, potrebno je svakako još spomenuti i objekte koje župa posjeduje. U samom centru mjesta Lobor nalazi se župna crkva svete Ane koja je izgrađena 1830. godine. Gradnja je počela 1807. godine. To je druga crkva svete Ane koja je u Loboru izgrađena. Prva je bila na brežuljku sjeverno od župnog dvora, no točno mjesto joj se ne zna. Poznato je da je bila premalena za vjernike i da je imala jedno zvono. Ona se spominje kada je zabilježen i prvi spomen župe Lobor, u 14. st. crkva je već u 17. st. bila ruševna, te je zbog toga kasnije izgrađena nova. Nakon što je nova izgrađena, stara je crkva porušena, a od građe starog tornja, sagrađena je pokraj crkve nova škola.⁴⁴

Župna crkva ujedno je i najmlađi od objekata koje posjeduje župa. Osim crkve sv. Ane, u Loboru se nalazi i mjesno groblje u blizini samog centra, na prvom susjednom brežuljku. Uz brojna raspela i kapelice koje su izgrađene najčešće na raskršćima putova koji nisu svi župni, župa upravlja sljedećim zdanjima: kapela svetog Antuna Padovanskog u Zazidju, kapela svetog Petra u Petrovoj Gori, kapela svete Margarete u Peršavesi, kapela svetog Martina u Martinščini koja je nekada bila zlatarska župna crkva, kapela Presvetoga Trojstva koja se nalazi unutar nekadašnjeg Keglevićevog dvorca koji je danas u funkciji Doma za psihički bolesne odrasle osobe Lobor-grad.⁴⁵ Naravno, tu je i župni dvor, a najvrjednije što župa posjeduje je svetište Majke Božje Gorske u kojem je pronađena ranokršćanska krstionica koja potječe s prijelaza iz 4. u 5. stoljeće.

---

⁴³Josip KOTARSKI, *Spomenica župe Lobor* (rukopis), napisana za upravljanja župom Josipa Kotarskoga

⁴⁴Usp. Vladimir MATEJAŠ, *Lobor i njegove priče*, 45-47.

⁴⁵Usp. *Isto*, 45-67.

4. Josip Vedrina

U taj Lobar u siječnju 1949. godine dolazi kao upravitelj župe mlad i poletan svećenik, dvadesetosmogodišnji Josip Vedrina.

4.1. Djetinjstvo i školovanje

Josip Vedrina rođen je 3. rujna 1920. godine u Mariji Bistrici na današnjem Trgu pape Ivana Pavla II. Otac Josip bio je poljoprivrednik te je imao jedno od većih gospodarstava u ono vrijeme. Majka Marija, rođena Kranjčec, bila je profesionalna kuharica na svadbama, a uz to se bavila i prodajom vina te je bila dobro situirana. Otac Josip, što je važno za spomenuti, bio je sudionikom oba svjetska rata, a posebno mu se urezalo u sjećanje s bitke na Soči o kojoj mu je ostalo u sjećanju kako je „Soča krvava tekla.“⁴⁶ Osim Josipa, imali su i kćer Ružu. Kao dječak Josip je bio rado u društvu u igri sa svojom rodbinom i prijateljima. Često su njihove igre bile i mise koje je vodio Josip, a ostali su sudjelovali na tim misama kao zbor, ministranti i vjernici i morali su njega slušati. Već u dječaćtvu je Josip pokazivao ljubav prema Crkvi kroz igru. U Mariji Bistrici završio je pučku školu nakon koje se odlučio za sjemenište. Ta je njegova odluka nekako bila prirodni tijek događanja, a tome je doprinijela i majka koja mu je bila velika podrška, a koja je i sama htjela da njezin sin bude svećenik. Dok je boravio u dječaćkom sjemeništu na Šalati, kada bi se vratio kući, uvijek bi se njegovi prijatelji rado oko njega i s njim okupili, a isto se nastavilo i kada je nastavio svoje školovanje na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Prvu godinu bogoslovije upisao je 1939. godine.

Slika 1. Josip Vedrina i obitelj (Josip je najviši na slici)

⁴⁶ Iz Svjedočanstva Josipa Bodalca

4.2. Razdoblje od bogoslovije do ređenja

Na popisu bogoslova iz akademske godine 1939./1940. Josipovo se ime nalazi pod brojem 39, na popisu bogoslova prve godine. Uz njega, te je godine bogosloviju upisao i Franjo Kuharić, koji će postati zagrebački nadbiskup. Svoje obaveze i zadatke u bogosloviji i na fakultetu uredno je rješavao te je do 1945. godine zajedno s Franjom Kuharićem studirao. Među bogoslovima u to vrijeme bili su još dvojica koje je vrijedno spomenuti. Godinu dana mlađi od njih bio je Josip Vraneković, koje će kasnije postati župnik u Krašiću te će tamo primiti u kućni pritvor nadbiskupa Stepinca o kojem će brinuti. On je autor poznatih Vranekovićevih dnevnika u kojima mnogo saznajemo o životu kardinala Stepinca iz vremena zatočeništva u Krašiću. Osim njega, u bogosloviji je zajedno s Josipom bio i Srećko Draksler njegov prijatelj s kojim je često pričao o vjerskim temama i o mučeništvu. Njihovo prijateljstvo nastavljeno je i nakon što je Josip završio bogosloviju, a u razgovorima su se sve spremnije i odlučnije ohrabivali međusobno da ostaju vjerni Crkvi i Bogu bez obzira na sve, i pod cijenu mučeništva i smrti. Njihovo je prijateljstvo posebno ojačalo za vrijeme službovanja Srećka Drakslera u Mariji Bistrici, a potom i u Kašini. Svaki put kada bi se njih dvojica rastajali, na rastanku bi pitali jedan drugoga „Za koga umireš, ako već sutra umreš ili budeš ubijen?“ Odgovor je bio: „Za Boga i za Hrvatsku!“⁴⁷

Slika 2. Josip i prijatelji iz bogoslovije (Josip je gore lijevo)

Za vrijeme boravka u bogosloviji, kao i ostali bogoslovi i Josip je primio službe koje su dio bogoslovske formacije. Tako je na trećoj godini primio prvu tonzuru, lektorat, egzorcistat i akolitat.

⁴⁷ Stjepan KOŽUL, *Martirologij*, 138.

Kada bi za vrijeme bogoslovskih dana, dok je bio klerik, kako se u ono vrijeme bogoslove nazivalo, stigao doma, to bi bilo veselje. Društvo bi se okupilo. Posebno o tim danima svjedoči Josip Vedrina, njegov susjed koji je bio mlađi od njega 8 godina. S divljenjem svjedoči da je Josip njemu, a i drugima bio uzor. Razlozi tome su višestruki, bio je visok i jak te je svojom fizičkom pojavom ostavljao dojam na ljude. Također, bio je jednostavan čovjek, pametan, uvijek spreman za razgovor. 1941. zajedno su slušali proglašenje NDH preko radija. Znali su komentirati događaje koji su bili aktualni, no, što se tiče politike, Josip se njome nije bavio. NDH nije komentirao niti je o njoj izražavao svoje mišljenje, ali komunizam je prezirao. Javno o tome nije nikada govorio niti se protivio na otvoreni način državnom režimu. Što se tiče njegovog osobnog stava prema tim pitanjima, Josip, kao i njegov susjed zauzeli su vjernički stav nacionalizma. Bio je to romantičarski nacionalizam koji je u biti bio čista suprotnost borbenom nacionalizmu koji je bio tada zavladao. U tim izletima u rodni kraj volio je otići u ribolov i pričati o svakodnevnim stvarima koje su zaokupljale njegovu obitelj, prijatelje i susjede.

Spomenute 1945. godine Josip prekida studij. Zbog potrebe reguliranja vojne obaveze bio je doma početkom svibnja. Dok je boravio u Mariji Bistrici krenuo je val izbjeglištva iz hrvatskih krajeva. Taj je val zahvatio i Josipa.

4.2.1. Hrvatski križni put

Prije samog povijesnog događaja koji nazivamo hrvatski križni put s područja Hrvatske masovno se krenulo u izbjeglištvo prema sjeveru. Ljudi su kretali u izbjeglištvo u nadi da će doći do sjeverne granice gdje bi dobili pomoć od britanskih snaga. Na putu prema sjeveru, važna točka bio je Dravograd⁴⁸ i područje oko Dravograda. Početkom svibnja snage jugoslavenske vojske na tom su području gomilali svoje snage kako bi spriječili prodor snaga Hrvatskih obrambenih snaga (HOS) prema sjeveru. Borbe su bile jednosmjerne, posebice nakon 7. svibnja kada je kapitulirala Njemačka koja je bila saveznik snaga NDH te 8. svibnja kada su partizani ušli u Zagreb i zauzeli ga. Osvajanje glavnog grada Hrvatske za partizanske snage bilo je jednostavno i lako jer je Zagreb bio napušten. Ustaše, koje su za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske bili na vlasti napustili su Zagreb prije dolaska neprijateljskih

---

⁴⁸ Dravograd (njem. Trauberg) je grad na sjeveru Slovenije, u blizini granice s Austrijom. Geografsko je središte Koruške.

snaga. Neki od onih koji su bili na vlasti pobjegli su u inozemstvo, dok su neki, vojne snage zajedno s civilima krenuli u izbjeglištvo i na put prema Sloveniji i Austriji. Na sjeveru današnje Slovenije bilo je prometno toga svibnja. Osim izbjeglica istim putem krenuli su i ustaše i Hrvatske obrambene snage. Taj veliki pohod Hrvata prema Saveznicima na kraju se nije pokazao dobrim.

Već u Dravogradu i u okolici Dravograda kamo su se slijevale kolone izbjeglica uslijedila su prva uhićenja. Tako je jedne noći Josipa probudio uzvik jednog vojnika: „Dižite se koljači!“ Otišao je na kopanje jama za noćno strijeljanje, a poznato je da su u njima prvi završavali oni koji su ih kopali. Tako je Josip Vedrina zapravo bio osuđen na smrt, a još si je i sam grob iskopao. Ali, u razgovoru s jednim vojnikom, dok si je kopao grob, rekao je da u životu nije ni muhu ubio, a kamoli čovjeka, a sad će tu tako završiti. Vojnik koji je bio uz njega sažalio se, kriomice mu je dao dva kruha te ga ubacio u kolonu zarobljenika koji su išli takozvanim „hrvatskim križnim putem“.⁴⁹ Možemo to nazvati slučajnošću ili srećom, ali obzirom na ono što je slijedilo u Josipovom životu, usudim se reći da se tu radilo o Božjem prstu koji je vodio njegov život.

Mnogi koji su krenuli prema sjeveru u nadi da će doći do britanskih i savezničkih snaga u tome su i uspjeli. Oni koji su stigli na sjever Slovenije prije zatvaranja austrijsko-jugoslavenskih granica uspjeli su se spasiti, barem privremeno. Procjenjuje se da je takvih koji su uspjeli prijeći granicu prije zatvaranja bilo otprilike 100 000, a među njima su bili Vlada i političko vodstvo NDH. Iako su uspjeli napustiti državu, velik dio njih je uhićen i izručen novoj jugoslavenskoj vlasti i to pod izlikom da ih se vodi u Italiju gdje će biti sigurni.

Oni koji su izručeni natrag u Jugoslaviju dijelili su sudbinu s onima koji nisu uspjeli prijeći preko granice. Sa sjevera Slovenije, iz Dravograda i Bleiburga i okolice krenula je jedna kolona, a druga je krenula iz Jesenica, kamo su većinom bili izručivani oni koji su napustili zemlju. To je bio put koji je mnoge vodio preko cijele tadašnja države Jugoslavije. Kolone su završavale na najrazličitijim mjestima, neki su išli preko Gorske Hrvatske i završili u Dalmaciji i Crnoj Gori. Neke su vodile do područja Korduna i Banovine, drugi pak do istočnih granica, preko Podravine i Slavonije sve do Banata i Bačke. Bilo je također onih koji su prohodali do središnjih dijelova Bosne i Hercegovine, a i onih koji su svoje putovanje završili u Makedoniji. Na tom putu mnogima se izgubio svaki trag, mnoge su obitelji

---

⁴⁹ Josip VEDRINA, *Pismo ing. Josipa Vadrine Svetom Ocu*, 19. svibnja 2003.

razdvojene i izgubile svoje članove. Osim onih koji su uspjeli doći do krajnjih odredišta križnih putova hrvatskoga naroda, mnogi su putem stradali.

Prvo što se dogodilo zatočenicima jugoslavenske vojske i jugoslavenskih vlasti bila je pljačka. Uzeto im je sve što su imali uza se i sve što su pobjednici mogli iskoristiti ili upotrijebiti. Sudionici „hrvatskog križnog puta“ bili su oskudno odjeveni i obuveni, izgladnjeli, bez hrane i vode hodali na putu u nepoznato na kojem su slijedile druge pljačke. To je realnost koja se događala i od koje nije bilo pošteđenih. Mnogi pak nisu stigli dalje od Slovenije jer su već tamo ubijeni. Velik broj ljudi likvidiran je na području Koruške i Štajerske te u Austriji. Primjer stradanja s kraja Drugoga svjetskoga rata je Bleiburg i brojne masovne grobnice po Sloveniji. Spomenimo tek Škofju Loku u kojoj su svoj život izgubili predsjednik Vlade NDH Mandić, ministar Ademaga Mešić sa svojim obiteljima i brojni drugi na različitim lokacijama.⁵⁰

Josip Vedrina preživio je Sloveniju i Dravograd i križni put. Iako je već u Dravogradu trebao biti ubijen, zahvaljujući nekom vojniku, krenuo je na put. Dok se kretao u nepoznatom smjeru zajedno s ostalima. Dok je prolazio Varaždinom bio je prepoznat od jedne gospođe koja je obavijestila njegovu rodbinu. U to je vrijeme zapovjednik grada Varaždina bio major partizanske vojske Šimun Hudek koji je bio iz Marije Bistrice. On je dobro poznao Josipa te, kad je zamoljen za pomoć u njegovom pronalasku, pristao je. Poslao je konjanika da prati kolonu i pronađe Josipa. Jašući uz kolonu konjanik je vikao njegovo prezime, Josip ga je čuo, no nije se javio već se pognuo da ne bi bio prepoznat. Bojao se jer je znao što se događa s onima koji napuste kolonu. Josip dakle nije pronađen te je nastavio put u koloni uz rijeku Dravu. Putujući Podravinom počeo je posrtati, tada su ga dva suputnika i supatnika vukli na rukama do jednog sela. Tu je još jednom imao sreće da se uspio izvući jer je poznato da su one koji posrću i ne mogu hodati na mjestu ubijali. U selu u koje su stigli od seljanki je dobio vode i okrepju što mu je dalo snage da nastavi svoj križni put. Preko Kikinde je stigao do logora u Petrovaradinu u Vojvodini.⁵¹

---

⁵⁰ Usp. Anđelko MIJATOVIĆ, *Bleiburška tragedija i križni put hrvatskoga naroda godine 1945.*, Zagreb, 2007., 10-44.

⁵¹ Usp. Josip VEDRINA, *Pismo Svetom Ocu*

4.2.2. Povratak kući i u bogosloviju

O njegovom boravku u Petrovaradinu saznala je njegova majka. Da je živ i gdje se nalazi saznala je u Krapini na hodočašću Majci Božjoj Jeruzalemskoj u Trški Vrh. Čim je to saznala krenula je u potragu za njim. Prvo je otišla u Beograd kako bi ishodila potrebne papire za oslobađanje sina. U tome je uspjela, dobila je papire od nekog oficira te se potom uputila u Petrovaradin. U Petrovaradinu joj je rečeno da treba pričekati drugi dan kako bi mogla odvesti sina. Budući da nije imala novaca, u jednoj je gostionici prala suđe kako bi mogla tamo prenoćiti. Drugog dana, kada je došla po Josipa, rečeno joj je da on ipak ne može ići jer su se zagubili papiri. Na te riječi ona je rekla da će se ponovno zaputiti u Beograd kod istog oficira, izvijestiti ga o gubljenju papira te da će se vratiti s drugim papirima, ali da neće odustati. Vidjevši reakciju i upornost majke, odgovorni u Petrovaradinu, rekli su joj neka pričeka. Drugi dan papiri su nekim čudom ipak pronađeni te je Josip mogao s majkom napustiti Petrovaradin i vratiti se kući.

Josip je u društvu bio omiljen, imao je u Mariji Bistrici prijatelje koji su saznali da se vraća s križnog puta te su mu odlučili pripremiti doček. To su većinom bili njegovi vršnjaci, mladići iz Marije Bistrice. Znali su da će sigurno ujutro ići na misu u crkvu te su ispred crkve napravili špalir od oleandera koje su nabavili kod susjeda. No, u toj pripremi omela ih je milicija te su uhićeni. Nakon uhićenja odvedeni su u pritvor koji je bio u općinskoj zgradi u Mariji Bistrici na katu. To je saznao neki partizan kojega su zvali Šušek. Odmah je krenuo u zgradu gdje su oni bili zatvoreni, a bio je šire poznat po svojim zlodjelima. O tome je netko obavijestio šefa policije koji je bio na vatrogasnoj zabavi te je on išao provjeriti što se događa. Kada je on stigao nastala je prepirka i svađa između šefa policije i Šušeka te je potonji zapucao iz revolvera i pogodio šefa policije. On je uzvatio pucnjem iz automata te je pogodio napadača. To je zapravo nevjerojatan i nezamisliv događaj za ono vrijeme i onu situaciju. Pripadnik milicije ustao je protiv jednog partizana, dakle protiv svojega kako bi spasio nekoga tko ima veze s Crkvom. Nakon toga oslobodio je nepravедno zatvorene.⁵²

Nakon toga uslijedio je povratak u Zagreb i završavanje teološkog obrazovanja i završetak bogoslovske formacije.

---

⁵² Iz svjedočanstva Barice Cipriš i Josipa Cipriša, Marija Bistrica, 2013.

4.3. Ređenje i prve službe

Završivši studij i formaciju, Josip Vedrina predao je molbu za ređenje, prvo za subđakonat, potom đakonat i naposljetku za svećeničko ređenje. Za subđakona zaređen je 30. svibnja 1946. godine, a iste godine 15. lipnja zaređen je za đakona. 30. lipnja spomenute godine prima i sveti red od zagrebačkog nadbiskupa kardinala Alojzija Stepinca koji ga je zaređio i za prethodne službe.⁵³ Budući da su političke i društvene okolnosti utjecale na njegov životni put, zaređen je godinu dana nakon svojih vršnjaka iz bogoslovije. Zanimljivo je kako se Josipov život isprepliće s mnogim poznatim velikanima Katoličke Crkve. Spomenuto je već da je dijelio školske klupe s Franjom Kuharićem te da ga je zaređio blaženi Alojzije Stepinac. Rektor u bogosloviji bio mu je također kasniji zagrebački nadbiskup i pročelnik Kongregacije za nauk vjere Franjo Šeper. Rođen je iste godine kao i blaženi Miroslav Bulešić, a zaređen je iste godine kao i sveti papa Ivan Pavao II. Doista su mnoge poveznice njega i slavni likova povijesti Crkve, tako da ni on nije mogao biti nezapažen.

Nakon ređenja u rodnoj Mariji Bistrici slavio je 2. srpnja svoju mladu misu. Njegova prva sveta misa bila je svečana, kako svjedoči Josipova sestrična Barica. Već večer uoči mlade mise okupio se velik broj svećenstva koji su drugi dan prisustvovali mladomisničkom slavlju. Na sam dan mlade mise sestrična mu je uputila čestitku u ime okupljenih. Bilo je pripremljeno i slavlje nakon mise, u dvorištu su bili postavljeni šatori i glazba.

⁵³ Iz arhiva Zagrebačke nadbiskupije, *Ređenja (II.)*

Slika 3. Uspomene s Mlade mise Josipa Vedrine

Usljedile su i prve Josipove službe, počevši iste godine. Službu kapelana odnosno župnog vikara obavljao je u Bistri godinu dana, potom je sljedeću godinu proveo u Desiniću, a najkraće je boravio u Kostajnici, od 1948. do 19. siječnja 1949. godine.

4.4. Josip Vedrina u Loboru

Dekretom od 20. siječnja 1949. godine, broj 388/49 imenovan je upraviteljem župe sv. Ane u Loboru.

4.4.1. Stanje prije Josipovog dolaska

Nakon što je uhićen loborski župnik Vladimir Boroša u travnju 1947. godine u Loboru nije bilo stalnog župnika ili upravitelja župe. Nakon Boroše na upravljanje župom poslan je Stjepan Bucković, no on je brzo napustio Lobor. Nije se slagao sa župljanima te je nakon sakramenta Potvrde pobjegao i više se nije vratio u Lobor.⁵⁴ Osim njega, župom su u to vrijeme upravljali zlatarski župnik i dekan mons. Ivan Mihelčić i župni vikar Rudolf Sviben. Također, u Lobor su dolazili kako bi pomagali u slavljenju sakramenata i upravljanju župom isusovci pater Gutal i pater Peško. Stalnog svećenika u župi nije bilo nepune dvije godine i to

⁵⁴ Usp. Vinko MRKOČI, *Spomenica župe Lobor*, 140.

je zasigurno imalo utjecaj na vjernike i na župu. Takvo stanje trajalo je do druge polovice siječnja 1949. godine kada u Lobor dolazi Josip Vedrina.

4.4.2. Djelovanje Josipa Vedrine u Loboru

Kada je mladi svećenik Josip stigao u Lobor, već je svojom pojavom ostavio upečatljiv dojam. O tome svjedoči Josip Bodalec, krizmanik te godine. „On je bio psihofizički jak čovjek, visoki, bio je preko 100 kila.“⁵⁵ Dalje Josip Bodalec svjedoči da je novi upravitelj župe bio vrlo dobro prihvaćen od ljudi. Posebno od onih koji nisu bili oduševljeni narodno oslobodilačkim idejama jer su one odnijele mnoge žrtve među ljudima. Vrlo brzo osvojio je sve župljane, i mlado i staro u Loboru.

Za vrijeme svojega boravka u Loboru na župnom dvoru oko kućanskih poslova pomagala mu je mama Marija, a s njom je rado bila i njegova sestrična Barica Lisec. Krajem ljeta majka se razboljela te ju je Josip odveo u bolnicu. Tada je brigu oko župnog dvora preuzela sestrična Barica koja je s Josip proživjela njegove zadnje tjedna i dane u Loboru.

Nošen svojim idealima i idejama Josip je počeo pastoralno revno djelovati u Loboru i okupljati ljude. U Loboru je nastavio djelovati onako kako je djelovao do tada, i pod cijenu mučeništva raditi na njivi Božjoj i za Boga. Posebno se posvetio radu s mladima i oni su mu bili najviše na srcu. Pojava i djelovanje mladog loborskog župnika počeli su smetati onima koji su do tada upravljali Loborom i ljudima. Na Uskrs su se u crkvi za vrijeme slavljenja svete mise pojavio jedan čovjek u vojničkom odijelu koji je provocirao i ometao održavanje slavlja. I što je važno za spomenuti to nije bio izolirani slučaj. Osim negativnih reakcija, naravno bilo je više onih pozitivnih i dobronamjernih.

Josip Vedrina posebno je oduševio jednog dječaka Josipa Bodalca. On je bio ministrant u Loboru i koristio je svaku priliku i slobodno vrijeme da ga provede sa župnikom. Kada bi Vedrina išao na filijalu, Josip mu je rado bio u pratnji i samo je čekao njegov poziv. Poštivao ga je cijenio i volio, a taj njihov odnos zapečatili su kumstvom. Naime, 1949. godine Josip Bodalec primao je sakrament Svete potvrde te je zamolio župnika da mu bude kum, a on je to prihvatio. Krizma se podjeljivala 14. srpnja u Mariji Bistrici. Osim Josipu, Vedrina je bio kum još četvorici mladića iz Marije Bistrice. J. Bodalec sjeća se kako je za poklon od

---

⁵⁵ Iz Svjedočanstva Josipa Bodalca

krizmanog kuma dobio zlatni lančić.⁵⁶ No, nije samo jednog mladića osvojio i oduševio mladi svećenik, već i druge, a o tome svjedoči odaziv na hodočašće u nacionalno svetište.

Rezultati rada vlč. Josipa najbolje su se mogli vidjeti na hodočašću župe Lopor u svetište Majke Božje Bistričke te godine. Margaretsko hodočašće tradicionalno je hodočašće za župe Zlatarsko-belečkog dekanata u bistričko svetište. Na to je hodočašće iz Lobora krenuo velik broj vjernika, posebno mladih. Ulazna procesija bila je veličanstvena, a posebno se isticalo preko stotinu djevojaka u bjelini koje su bile iz Lobora. Oni kojima je to smetalo nisu čekali ni trenutka već su odmah upozorili Josipa Vedrinu i Rudolfa Svibena. Prije ručka u Mariji Bistrici dobili su od nekog dječaka prijeteća pisma u kojima ih se upozorava da ne vode procesije doma jer bi mogli stradati. Pročitavši pismo htjeli su uhvatiti tog dječaka, ali je on već pobjegao. Toga dana Josip se vratio u Lopor kolima, a Rudolf je ispratio svoje hodočasnike do kapelice Ave Maria te se vratio u Zlatar ranije naručenim autom.⁵⁷ To je bio prvi pokušaj, odnosno prva priprema atentata na Josipa Vedrinu.

Nakon tog hodočašća prijetnje i uznemiravanja su se ponavljala. Majka je primijetila i boljelo ju je što se sa sinom događa no on ju je nastojao umiriti govoreći joj da ako ga tko napadne, digne reverendu, ima duge noge i pobjeći će. Josip je u svom radu bio sve ustrajniji i odlučniji. Kako je rasla njegova odlučnost i njegova zauzetost i rad tako je rasla i odlučnost neprijatelja da se Josipa mora odstraniti iz Lobora, na ovaj ili onaj način. Za vrijeme jedne svete mise u crkvu su ušla dvojica muškaraca s cigaretama i u šeširima. Za vrijeme slavljenja mise imali su upadice i neprimjerene komentare. Njihov je dolazak bio pokazatelj župniku i vjernicima da ima onih kojima smetaju i da neće još dugo moći tako raditi.

Najveći problem u odnosima politike i Crkve je miješanje Crkve u politiku, ili se to barem tako predstavlja. S pravom se može postaviti pitanje o upletenosti Josipa Vedrine u politiku onog vremena i u političke odnose u Loboru, jer je prošlo vrijeme masovnih ubijanja svećenika od narodne vlasti. No, Josip se nije miješao u politiku niti se njome bavio niti ga je zanimala. U toj svojoj odluci i načinu života je ustrajao i išao je do te mjere da nije čitao ni novine niti ih je kupovao jer se bojao da ga zbog čitanja novina ne optuže da se bavi politikom i to naravno s krivim razlozima i na krivoj strani. Kod kuće, u Mariji Bistrici ima je radio pa mu je majka predložila da mu ga donese u Lopor da „skрати vrijeme“, no Josip ni na to nije pristao. Želio je biti sasvim usredotočen na svoj svećenički pastoralni rad i na Božju

---

⁵⁶Usp. Svjedočanstvo Josipa Bodalca

⁵⁷ Usp. Rudolf SVIBEN, *Izvjješće*, 7.5.1981.

stvar. Trn u oku mjerodavnih bila je i škola koju je Josip imao preko sebe. U ono vrijeme bilo je malo obrazovanih ljudi, a svećenici su bili među tim rijetkima. Vedrina je imao vjeronauk ali se i stavio djeci na raspolaganje za bilo kakvu pomoć oko učenja i škole. Zbog toga su ga djeca još više zavoljela i rado su dolazila k njemu.⁵⁸ Još je jedan problem, za narodnu vlast, bio taj da se Josip nije ni s kim svađao niti je bio s kim u neprijateljskim odnosima. Jedino što je on u Loboru radio bilo je revno i marljivo vršenje svoje svećeničke službe.

Premda je od hodočašća na Bisticu redovito primao različite prijetnje da se makne iz Lobora ili da prestane s tim što radi, bio je ustrajan i nije se previše na to obazirao. Tako je to trajalo do rujna 1949. godine.

4.4.3. Mala Gospa

U rujnu se slavi blagdan rođenja Blažene Djevice Marije, što je u svetištu Majke Božje Gorske najveće proštenje i tada u Lobor dolazi najviše hodočasnika.

4.4.3.1. Svetište Majke Božje Gorske

Govoreći o Loboru, događajima vezanim uz Lobor, a posebno marijanske blagdane ne smije se ne spomenuti svetište Majke Božje Gorske. Ono se nalazi iznad samog mjesta Lobor, a poznato je po značajnim nalazima iz prvih kršćanskih vremena, ali i ranije.

Prvi tragovi života na tom brežuljku iznad Lobora datiraju iz ranog brončanog doba, otprilike do 1600. g. pr. Krista. Arheološkim istraživanjima pronađeni su dokazi koji o tome svjedoče. Također postoje tragovi naseljenosti i gradnje i u starije i u mlađe željezno doba. U tim se vremenima gradina formirala i dobila izgled kakav ima danas. Nakon tih razdoblja slijedi vrijeme antike, odnosno Rimljani preuzimaju prevlast nad područjem. Njihovim dolaskom nastupilo je mirno vrijeme. U 2. st. Carstvo su počeli napadati barbari te je gradina postala visinka utvrda čiji je cilj bio zaštititi ljude od potencijalnih napada. Uskoro se unutar utvrde podižu i druge građevine, među njima i sakralne. Tako je u Loboru prvo bio izgrađen poganski hram u kojem se vjerojatno štivala božica Dijana ili Magna mater (Velika majka). Iz tog su vremena također pronađeni bogato ukrašeni nadgrobni spomenici.

---

⁵⁸Iz Svjedočanstva Barice Lisec

Širenje kršćanstva nakon Milanskog edikta došlo je i na ove prostore i to vrlo brzo. Već u 5. stoljeću unutar utvrde nalazimo veliku i prostranu, vjerojatno jednobrodnu, starokršćansku crkvu. Ispred pročelja bila je podignuta zgrada s krstionicom koja je s crkvom bila spojena hodnikom. Ovo je otkriće važno jer je starokršćansko razdoblje u sjevernoj Hrvatskoj slabo poznato, a pogotovo su nepoznate crkve iz tog vremena. Crkve s krstionicama su bile rijetke, građene su samo na posebnim mjestima te možemo reći da Lobor u povijesti ovim nalazištem dobiva značajno mjesto. Ovu utvrdu razorili su Avari i Slaveni u 6. ili početkom 7. stoljeća.

Unatoč tome, ona nije napuštena. Sigurno je da su se na tom području u 8. st. pokapali poganski Slaveni. Nakon provale Avara i Slavena slijedi pokušaj pokrštavanja novodoseljenih naroda. Taj je proces prilično dobro išao te se već u 9. stoljeću gradi nova, ovog puta drvena karolinška, crkva. U sljedećim je razdobljima, kako bi dolazio novi stil gradnje nastala i nova crkva. Tako imamo ostatke predromaničke crkve iz 10. stoljeća. Otprilike dva stoljeća kasnije na istome mjestu izgrađena je romanička crkva, na čijim temeljima je sazidana postojeća gotička crkva. Ona je doživjela veliku obnovu u razdoblju baroka o kojoj svjedoče glavni oltar u crkvi, propovjedaonica i orgulje te cintor koji tada nastaje.⁵⁹

Ovo je svetište zbog svoje povijesti, zbog svojega smještaja, povezanosti s prirodom kroz sva spomenuta vremena privlačilo brojne hodočasnike, a tako je i danas. Postoje zapisi i mnoga svjedočanstva o uslišanim molitvama i čudesima koja su se dogodila po zagovoru Majke Božje Gorske, a to je ono što u ljudima jača vjeru i daje im životnu snagu. Tome svjedoče zapisi loborskog župnika Josipa Kotarskoga koji u spomenici piše kako je potresno gledati krvave tragove po hodočasničkom putu prema svetištu koje ostavljaju hodočasnici koji su uvjereni da im dolazak do svetišta Majke Božje Gorske može pomoći, da će biti uslišani.⁶⁰

4.4.3.2. Josip Vedrina i svetište Majke Božje Gorske

U ovo staro drevno svetište Vedrina je rado dolazio. Posebno se trudio oko priprema za proštenja. Također, valja spomenuti da je znao cijeniti i kulturna dobra. To je vidljivo iz

---

⁵⁹Usp. Krešimir FILIPEC, *Arheološko-povijesni vodič po svetištu Majke Božje Gorske u Loboru*, Zagreb, 2010., 58-76.

⁶⁰Josip KOTARSKI, *Spomenica župe Lobor*

činjenice da se na obnovi svetišta radilo i 1949. godine, dok je on bio u Loboru. Nakon te godine, prestaje se s istraživanjima u svetištu na neko duže vrijeme.

Proštenje na blagdan Rođenja Blažene Djevice Marije donijelo je Josipu konačnu presudu. Nakon što se u svetištu okupio veliki broj vjernika, a Josip ih je poticao da žive svoju vjeru i ustraju u vjerničkom životu, uputio se na večer do župnog dvora zajedno sa svećenikom koji mu je pomogao u organizaciji i ostvarenju hodočašća. Tamo ih je dočekala Josipova sestrična Barica koja im je pripremala obrok, Josipova majka već je bila u bolnici. Toga je dana Josip dobio pismo u kojem mu se jasno dalo do znanja da ako želi ostati živ mora napustiti Lobor ili prestati s tim svojim svećeničkim djelovanjem. Toga je dana Josip pričao sa svojim prijateljem, svećenikom koji mu je iz Zagreba došao pomoći oko proštenja i otvoreno mu rekao „mene buju hmorili.“ Znao je što ga čeka, a u istom razgovoru naglasio je „ali ja nebum biježal.“ Bio je duboko svjestan što ga čeka, te je spomenuo kako zna i u što će ga odjenuti kad umre. Otpratio je toga svećenika do auta koji ga je odveo u Zlatar Bistricu odakle se on vratio u Zagreb.

4.4.4. Mučeništvo Josipa Vedrine

Navedene okolnosti pratile su Josipa cijeli rujan. Tako je stigla i nedjelja, 25. rujna 1949. godine. Ujutro kad se probudi odijelio je sa sestričnom Baricom mučan san u kojem je bio na sprovodu i vidio tri žive vrazje glave. San ga je potresao, no budući da je u 8 sati trebao slaviti misu i podijeliti krštenje, nije bilo vremena za raspravljanje o tome već je trebalo krenuti. Slavio je svetu misu i podijelio sakrament krštenja Franji Zvonimiru Pavliniću, sinu Gabrijela i Katarine. Na toj je misi, kao što je to činio kad god je mogao ministrirao Josip Bodalec koji je inače vlč. Josipa pratio i na putu do filijala na koji bi ga on uvijek pozvao. No, ovog jutra je nakon mise bilo drugačije. Mladom je Josipu izostao poziv da se pridruži župniku na sprovodima u Peršavesi i u Martinščini. Nakon završetka jutarnje mise, vratio se u župni dvor odakle je krenuo u Peršaves gdje je imao sprovod i svetu misu. U to vrijeme dok je Vedrina išao u Peršaves, u Lobor su stigli otac, sestra i teta njegove sestrične Barice i majka pokojnog svećenika Tumpića koji su išli posjetiti svetište Majke Božje Gorske, a zajedno su trebali ručati. Kada se Josip vratio bilo je 13.30 sati te je žurio da stigne na sprovod u Martinščinu. Nije ostao na ručku, tek se pozdravio s gostima i odmah je krenuo. Dok je Josip

krenuo na sprovod, gosti iz Marije Bistrice krenuli su prema Mariji Bistrici, a Barica i njezina sestra su ih otpratila do Ladislavca kod Zlatara te se potom vratile u Lobor.

Na sprovod ga je pratio zvonar Tomo Martinuš. Nakon sprovoda krenuli su prema Loboru Gabrijel Matejaš, Tomo Martinuš i Josip Vedrina zajedno s limenom glazbom. Svi su se zadržali u kleti od zvonara, osim Gabrijela Matejaša koji se na pola puta zadržao kod svoje pokćerke Kate Soić. Prema Loboru prvo su krenuli svirači koji su se susreli s nekim ljudima s palicama i batinama na putu koji su ih požurivali kući. Nije im palo na pamet što bi se moglo dogoditi. Klet Tome Martinuša u kojoj su se Josip i Tomo zadržali duže od ostalih bila je kod Rastavice.⁶¹ Dok su se njih dvojica vraćali prema Loboru već je bio sumrak.

U to vrijeme negdje vraćale su se i Barica i njezina sestra iz Ladislavca kamo su otpratila svoje goste. Zvonilo je *Zdravomarijo*, a njima je bilo neobično da ima toliko žena na cesti u to doba. Nisu znale da se upravo malo dalje odvija krvavi zločin.

Iz Martinšćine je do Lobora vodilo nekoliko putova, a na svakom je bila spremna grupa koja će ih dočekati. Oni su išli putem kojim je bilo uobičajeno, a na tom putu dočekala ih je grupa domaćih ljudi iz Lobora. „Bila ih je čitava grupa od 32 osobe.“⁶² Oni su župnika i zvonara dočekali nedaleko od sela Pavlinići kod tzv. Preše. Tamo su ih napali kolcima, proscima i batinama. Župnik, budući da je bio visok, stasit i snažan se opirao koliko je mogao, dok je zvonar zapomagao i uzvikivao imena prisutnih. Tu su viku čuli neki koji su živjeli u selu koje je bilo udaljeno dvjestotinjak metara od mjesta događaja. Mnogi su se prepali i nisu ni izlazili iz kuća, dok su neki krenuli pogledati što se događa, no s jedne i s druge strane puta koji je vodio do mjesta gdje se događao zločin stajao je službenik milicije koji nikoga nije puštao pod izgovorom da se nema što vidjeti. Tako su njih dvojica bili prepušteni sami sebi, a protiv brojne i hladnim oružjem naoružane skupine nisu imali šanse. Borba je neko vrijeme trajala no naposljetku su i župnik i zvonar ubijeni na brutalan način. Ljudi nisu mogli proći tim putem cijelu noć ni drugi dan. Straža koja je bila postavljena kako bi se osiguralo nesmetano izvođenje zločina ostala je još neko vrijeme.

Sestrična Barica ga je sa sestrom čekala u župnom dvoru. Kad je prošlo vrijeme očekivanog dolaska, počela se brinuti. Nakon što su spalile sve svjećice, u kuću je uletjela ptica koja ih je preplašila te su odlučila otići iz župnog dvora do zvonara gdje su smatrale da

---

⁶¹ Rastavica – u ostaloj literaturi navodi se naziv Hrastavica, no ipak je naziv Rastavica po tome jer su se na tom mjestu sjekli putovi pa su se ljudi tu rastajali te je po tome nazvano mjesto

⁶² Vinko MRKOČI, *Spomenica župe Lobor*, 141.

će biti sigurne. Znale su da je župnik sa zvonarom pa su se nadale da je možda kod njih. Kad su došle do zvonara, njegova žena ih je primila te su zajedno čekale kada će se njih dvojica vratiti. Spavati nitko u kući nije mogao do pred jutro. Barica je na kratko zaspala i sanjala Josipa, vidjela ga je glave omotane zavojima. Tada se sa strahom probudila. Već je vani bio dan kada je djevojčica pokucala na vrata Martinuša i javila da su na putu malo dalje od Pavlinića dva mrtva. Svima je odmah bilo jasno o čemu odnosno o kome se radi. Ubijeni su mladi svećenik na službi u Loboru Josip Vedrina i zvonar Tomo Martinuš. Njihova je smrt mogla biti jednostavnija, mogli si ih jednostavno ustrijeliti, ali postojala je želja i namjera mučiti ih na smrt. Na mjesto događaja išli su Josipov otac i majka te ujak. Ležali su obojica u krvi, zvonaru je bila probušena lubanja i mozak je bio po putu. Josipova glava bila je iskrivljena, ali nije bila slomljena, ruke su mu bile oderane od batina. Premlaćeni su na smrt.

Slika 4. Mjesto ubojstva (lijevo na slici tzv. Preša)

Kada su obitelji došle po njih i htjeli ih odvesti, ponovno su naišli na zapreku. Nije im bilo dopušteno dok se ne obavi uviđaj i obdukcija. Sve se to radilo na mjestu gdje su ubijeni. Tako su žrtve morale ostati ležati dvije noći i jedan cijeli dan prije nego je dopušteno da ih se uzme i dostojno pokopa. Barica je nakon toga još kratko bila u župnom dvoru kamo su došli istražitelji ovog nemilog događaja. Pokupili su sve što je imalo i što nije imalo veze sa slučajem, pretresli su župni dvor kako bi se otkrilo ubojicu. Uslijed te potrage pronađeno je i prijeteće pismo koje je dobio Josip te je ono uzeto. Sestrična svjedoči da je u pismu bilo puno psovki i nepristojnih, vulgarnih izraza te prijetnje ubojstvom. Pismo je bilo potpisano *tvoj prijatelj Ivan*. No, naravno istraga nije dala ploda, ni prikupljeni dokazi nisu vodili nikamo. Pismo koje je Barica čuvala oteto joj je i nikada ga više nije vidjela. Istraga koju je vlast

provodila dovela je do ispitivanja ljudi koji su živjeli u selu Pavlinići, što su čuli. Naravno, ništa nije otkriveno, premda su postojale indicije tko bi to mogao učiniti.⁶³

4.4.5. Sprovodi Josipa Vedrine i Tome Martinuša

Nakon što su uspjeli doći do tijela svojih preminulih, kad su zadovoljili sve pravne uvjete i kad su završeni očevidi i obdukcije koji su zapravo bili samo farsa, obitelji su organizirale pogrebe. Tri dana nakon smrti bili su sprovodi u Loboru i u Mariji Bistrici. Iako je narodna vlast zabranila odlazak Lobarcima na sprovod u Mariju Bisticu pod prijetnjom smrću, dio ih je ipak išao. Tome je svjedok Josip Bodalec koji svjedoči da mu je bilo zabranjeno, ali je ipak otišao na sprovod i ostao živ. Sprovod u Loboru bio je velik, mnogo ljudi išlo je ispratiti posljednji put zvonara. Sprovod u Mariji Bistrici bio je drugi najveći u puno vremena. Veći je bio jedino onaj Janka Vedrine, ubijenog prije Drugoga svjetskoga rata. Ovaj put je bila drugačija situacija, druge društvene okolnosti, ali unatoč tome okupio se velik broj ljudi koji su htjeli ispratiti mladog svećenika koji je položio svoj život za Krista.

Slika 5. Grob Josipa Vedrine

---

⁶³ Rekonstrukcija dana ubojstva je prema svjedočanstvima Josipa Bodalca i Barice Lisec te pismu Josipa Vedrine Svetom Ocu

4.4.6. Ostavština Josipa Vedrine

Budući da je znao da će vjerojatno biti ubijen, Josip je pomno vodio brigu o župi i o evidenciji župnih knjiga te o računima i sredstvima kojima župa raspolaže. Tako je župa zapravo bila spremna i na taj događaj zahvaljujući njemu. O tome nije nikome pričao tek je njegova domaćica, sestrična Barica pronašla je među njegovom odjećom kesu s novcem i bilježnicu u kojoj je vodio evidenciju. Taj novac su njegova majka Marija i sestra Ruža odnijele na Kaptol. Bilo je 24 000 dinara.⁶⁴ Kada su došle na Kaptol doček je bio vrlo hladan. Nitko ih nije ponudio ni da sjednu, već su samo uzeli novac, nisu dobile ni neku potvrdu da su novac predale. Očito je i Kaptol bio pod okriljem straha zbog događaja s kardinalom Stepincem koji je bio u zatvoru. Vjerojatno je i bilo državnih službenika i agenata na Kaptolu u to vrijeme ili barem prislušivači te zbog toga nije bilo previše razgovora o tim stvarima. No, i taj događaj pokazuje revnost i savjesnost u radu i životu Josipa Vedrine.⁶⁵

Spomenuto je prije kako se o slučaju ubojstva blaženog Miroslava Bulešića pisalo u medijima. To ne možemo reći za slučaj u Maču ili za slučaj u Loboru. Događaji u Maču odjeknuli su okolini, ali u medijima o njima nije bilo riječi. Također, ni o slučaju Vedrina-Martinuš. Može se primijetiti postepeno ignoriranje medija događaja koji se tiču Crkve. Tako primjerice dnevne novine 25. 12. 1949. ne donose ni slova o Božiću, kao ni radijski program, čiji je sadržaj također istaknut u novinama.⁶⁶ To je svojevrstan pokazatelj odnosa tadašnje vlasti i prema istinitom informiranju i slobodi novinarstva, a jednako tako i prema Crkvi. Životi ljudi povezanih s crkvom nisu bili važni, kao i cijela vjerska zajednica kao da nisu postojali.

---

⁶⁴ Iz Svejdčanstva Josipa Vedrine

⁶⁵ Iz Svejdčanstva Barice Lisec

⁶⁶ Usp. *Vjesnik*, 25. XII. 1949.

5. Posljedice ubojstva Josipa Vadrine i Tome Martinuša

Pravnih posljedica nije bilo. Za njihovu smrt nitko nije odgovarao što je pomalo nevjerojatno jer je velika skupina ljudi zločin počinila a postojali su i očevici koji su vidjeli kako se ranije tog dana ovi spremaju na zločin. No, sve postaje jasnije kada uzmemo u obzir realno stanje koje je bilo u državi pa tako i u Loboru. Ubojstvo u Loboru bilo je politički programirano a počinjeno je jednostavno in odium fidei.⁶⁷ Loborski je župnik samo radio svoj posao, nastojao je privoditi ljude Bogu i zato je stradao. Držao se Stepinčevih riječi sa suđenja na kojem je u svom govoru rekao da nije važno hoće li on doživjeti da Crkva bude slobodna, a da će se slobodno izražavati svoja vjera, važno je da Božja stvar ide naprijed. Tako je bilo i u životu Josipa Vadrine.

5.1. Posljedice za obitelji

Obitelj i jednog i drugog stradalog pretrpjele su veliku bol koja se manifestirala na različite načine. Josipova majka Marija umrla je svega nekoliko mjeseci nakon sinove smrti, shrvala ju je tuga i bol. Obitelj svjedoči da je ona umrla od tuge. Josipov je otac nekoliko puta bio zatvaran i ispitivan, ima li on kakve veze s krivim političkim djelovanjem. No, njemu to nije bila novost, jer su ga zatvarali i mučili i prije nego mu je sin ubijen. Josipova sestra Ruža koja je u to vrijeme bila trudna rodila je mrtvo dijete.⁶⁸ Unutarnja je bol i žalost tako došla do izražaja na izvanjski način.

Obitelj Tome Martinuša također je trpjela posljedice i to još dugo. Tomina je žena ostala doma sama s trudnom snahom, jer je sin bio u vojsci. Ona je rodila mjesec dana nakon tih događaja, a dijete je u sljedećih godinu dana jelo ono minimalno koliko je trebalo da preživi. Obitelj je tada teško živjela, nisu mogli dobiti ni brašno ni tkanine ni ništa jer su oni obitelj od onoga bandita kako se tada govorilo. Ono što ih je po pravu išlo, kao sve ostale, njima nije pripalo. Jednako tako, novca nisu imali jer je Tomo bio ubijen, a sin u vojsci. Jedini prihod bilo je ponešto novca koji bi stigao iz vojske. Po povratku iz vojske Tomin sin otvara brijačnicu u Loboru, i nastavlja svoj život s obitelji. Zvonareva žena pokušala je ići na policiju i pitati kako se kreće istraga, no rečeno joj je samo da neka ne dolazi i ne pita ako

---

⁶⁷ In odium fidei – iz mržnje prema vjeri

⁶⁸Usp. Josip VEDRINA, *Pismo*

neće završiti kao i njezin muž. Kasnije se naravno doznalo tko su bili akteri ubojstva, no nitko nikada nije osuđen.⁶⁹ To je saznao i Tomin sin, a jedan od njih jednom prigodom stigao mu je na brijanje. On ga nije mogao obrijati, napustio je svoju brijačnicu uputivši ženi riječi: „Štefa daj ga ti obrij!“⁷⁰

To su neke od posljedica koje su pratile obitelj Vedrina i obitelj Martinuš nakon što su Josip i Tomo ubijeni. To su posljedice koje u poznate i koje su materijalne i opipljive. Ono što su proživjeli i s čim su se nosili nikada se neće saznati.

Gabrijel Matejaš, koji je također bio na sprovodu u Martinščini, ali je spletom sretnih okolnosti otišao u posjet svojoj pokćerki svjedoči da ga je glavni ubojica jednom prilikom ponudio pićem u lokalnoj krčmi, no on je to odbio rekavši da neće biti gemišt od čovjeka koji je htio piti njegovu krv.⁷¹

---

⁶⁹Iz Svjedočanstva Božidara Martinuša

⁷⁰Vladimir MATEJAŠ, Mučenik Josip Vedrina (1920.-1949.), u: MATICA HRVATSKA ČAKOVEC, *Hrvatski kajkavski kolendar 2006.*, Čakovec, 2006., 209.

⁷¹Usp. *Isto*, 209.

6. Josip Vedrina danas

Kao što to obično biva, neprijatelj je mislio da je ubojstvom svećenika, ovom prigodom i zvonara, uspio i maknuo Crkvu iz života. Nakon ubojstva, komentari u Loboru su bili da je glavni as otišao.⁷²

Nakon što je od krvavog pira kod Preše prošlo 65 godina, na taj događaj i povijest Lobora 40-ih godina prošlog stoljeća gleda se iz drugačije perspektive. Počiniteljima zločina nitko ne spominje ni ime, sjećanja na njih gotovo da i nema. Ono za što su se borili također je nestalo, iako ostaje nejasno za što točno su se oni borili i koji je bio točno motiv ubojstva. Je li to bilo zbog toga što je Josip privlačio ljude, posebno mlade, je li to bilo jer im je budio nadu? Je li to bilo iz ljubomore? Sve je to pomalo nevjerojatno jer je bila veća skupina ljudi koji su sudjelovali. Po svemu sudeći Crkva je u Josipu Vedrini dobila mučenika koji je ubijen iz mržnje prema vjeri. Kao takvoga u Loboru ga se slavi te se svake godine o spomenu na njegovu mučeničku smrt i mučeničku smrt zvonara Tome Martinuša organizirano obilaze njihovi grobovi i mjesto stratišta te se slavi svečana sveta misa. U Župnoj crkvi sv. Ane u Loboru postavljene su slike mučenika koje se 25. rujna svake godine donose ispred oltara te se na taj način njih spominje na način na koji zavrjeđuju mučenici.

Slika 6. Slike Josipa Vedrine i Tome Martinuša u župnoj crkvi

⁷² Iz Svjedočanstva Božidara Martinuša

Osim tog godišnjeg spomena, ostavština Josipa Vedrine i Tome Martinuša u Loboru jesu i dvije ulice koje nose njihova imena. Ubrzo nakon što je proglašena država Hrvatska mjesna je vlast donijela odluka prema kojoj se ulica u kojoj se zločin dogodio nazove Ulica Josipa Vedrine, dok je ulica u blizini župnog dvora koja vodi prema Ivančici nazvana Ulica Tome Martinuša. Postoji i zanimljivost vezana uz natpis „Ulica Josipa Vedrine.“ Naime, ploča s nazivom te ulice postavljana je nekoliko puta, a razlog tome bilo je njezino stalno skidanje. Dojam je da i danas nekome smeta ime i spomena Josipa Vedrine koji je živio i svjedočio za Boga.

Slika 7. Table ulica loborskih mučenika

Prepoznavši svijetli primjer života posvećenog Bogu i mučeništva jednog mladog svećenika mladi iz župe Lobor odlučili su svoj zbor nazvati njegovim imenom. Prihvaćajući njega kao primjer vjere i uzdanja u Boga te neizmjerne ljubavi u kojoj je položio i život postavili su ga sebi kao uzor i njegov život kao ideal koji bi htjeli nasljedovati. Zbor mladih župe Lobor danas nosi ime Zbor mladih „Vedrina.“

Josip Vedrina danas je često spominjan lik te se time još jednom dokazuje da pravednik ne umire već živi i nakon što umre.

6.1. Vedrina i kardinal Kuharić

Već je ranije spomenuto da su zajedno pohađali školu i fakultet te da su bili generacija. No, ono što je iz njihovog odnosa najvažnije spomenuti jesu postupci i govor kardinala Kuharića nakon Josipove smrti, a to je trajalo za cijelog njegovog života. Stjepan Kožul piše u svojim knjigama da je dva puta pratio kardinala Kuharića kada je išao hodočastiti na Mariju Bisticu i oba je puta posjetio grob Josipa Vedrine ističući da tu počiva

mučenik Crkve kojemu se možemo moliti za svoju Crkvu i svoj narod.⁷³ Isto to svjedoči i danas pregradski župnik Ivan Mikec koji je kao bogoslov boravio s kardinalom Kuharićem u Mariji Bistrici, da je kardinal obavezno pohodio grob Josipa Vedrine i govorio njima, bogoslovima, da je to grob mučenika i sveca

---

⁷³ Stjepan KOŽUL, *Deset godina nakon Martirologija*, 71.

Zaključak

Situacija na teritoriju države Hrvatske nakon završetka Drugoga svjetskoga rata bila je napeta iako je rat završen. Posebno je u nepovoljnom položaju bila Crkva, kako biskupi, tako i svećenici i vjernici. Gdje god bi se netko od ljudi iz Crkve isticao trebalo ga je ukloniti. Sredstva se za to nisu birala. Istaknuvši dva poznata primjera, dva proglašena blaženika hrvatskoga naroda, mučenika iz vremena komunizma i potom manje poznate primjere i događaje iz zagorskoga kraja htio sam istaknuti kako postoje mnogi mučenici o kojima se nažalost premalo zna i premalo govori i piše, a oni to zasigurno zavrjeđuju.

Primjer Alojzija Stepinca koji nam uvijek svijetli kao simbol nepokolebljive vjere, beskrajnog uzdanja u Gospodina i srca punog ljubavi za sve bio je i danas je inspiracija novim generacijama bogoslova i svećenika. Njegovo je predanje Božjoj providnosti zaista inspirativno, a Josip Vedrina svojim je životom i djelom slijedio njegov primjer u svakom koraku. Bez obzira na svoj život i Josip je kao i blaženi Stepinac gurao naprijed samo Božju stvar. Zbog toga je važno za ovaj rad istaknuti Alojzija Stepinca čiji su primjer slijedili mladi svećenici.

Blaženi Miroslav Bulešić i njegov život motivacija je za ovaj rad. Miroslav Bulešić i Josip Vedrina rođeni su iste godine i proživjeli slične živote. Vrlo mladi odlučili su slijediti Krista u potpunom predanju te su krenuli putem svećeništva u vrlo nezgodno vrijeme. Obojica su u potpunosti živjeli svoj život vršeći volju Božju i zbog toga su dobivali prijetnje smrću. Na te prijetnje nijedan se nije pretjerano obazirao, odnosno, nijedan nije posustao u onome što je radio i čime se bavio. Znali su da su na pravom putu i da će oni na kraju biti pobjednici bez obzira na trenutnu političku i društvenu situaciju. Obojica su na kraju doživjeli sudbinu koja im se obećavala u pismima te su ubijeni. Zanimljivo je da su obojica prolili krv, obojica su ubijeni mučeničkom smrću hladnim oružjem. Miroslav Bulešić proglašen je blaženim te upravo to njegovo uzdizanje na čast oltara trebalo bi biti putokaz za ostale slične primjere kojih ima, a jedan od njih je i Josip Vedrina.

Pišući o događajima u Loboru po završetku Drugoga svjetskoga rata važno je spomenuti i događaje u okolnim župama kako bi se dobio kontekst odnosno kako bi se vidjelo kakvo je okruženje vladalo u tom kraju. U Maču je isto tako župnik bio meta, no on se izvukao ali je odmazda bila i više nego strašna. Tri nevine žene izgubile su život u divljačkom

napadu trojice ljudi koji su, kako se kasnije pokazalo bili delegirani od vlasti i obećane su im nagrade. Također, događaji koji su se događali u okolnim župama za vrijeme Drugoga svjetskoga rata dali su naslutiti što će se dalje događati te se iz tih događaja također može iščitati dimenzija određenog povijesnog razdoblja.

Prije nego je Josip došao u Lobar tamo je župnik bio prevaren i uhićen. I to je već bio pokazatelj što može očekivati mladi poletni svećenik. Napokon, glavna tema ovoga rada je lik i djelo mladog svećenika Josipa Vedrine. Njegov je primjer nepoznat i rijetko se spominje, a zavrjeđuje da ga se slavi kao mučenika i predstavlja kao uzora vjere. Ovim radom želim njegov lik i djelo izvući iz zaborava i otvoreno govoriti o njemu i njegovom životu koji je bio čist i predan svojoj službi.

Kao što sam već istaknuo u uvodu i ovdje želim naglasiti da mi nije cilj ni želja prokazivati ili imenovati nekoga tko je kriv i tko je počinio zločin jer je to u ovom slučaju manje važno. Cilj ovog rada nije nikakva osveta ili likovanje, već jednostavno predstaviti lik i djelo Josipa Vedrine za kojega i blažene uspomene kardinal Franjo Kuharić tvrdi da je svet čovjek. Opisujući ove događaje nakana mi je posvijestiti uzaludnost i promašaj ovakvih čina. Takvi postupci nikada ne mogu biti rješenje i nikada ne bi smjeli biti rješenje. U nadi da se neće ponoviti takva zaludenost idejama koje čovjeka nastoje uništiti i oduzeti mu njegovu čovječnost i ljudskost.

Vidljivo je da smo danas svjesni tko je pogriješio i na čijoj je povijest strani. To je vidljivo iz pogleda na značenje Josipa Vedrine u povijesti i njegovo značenje danas.

S druge strane, nevjerojatno je da je i danas, nakon 65 godina teško doći do podataka o tom događaju u Loboru 25. rujna 1949. godine. Dokumenti su nedostupni, neki su nestali, a mnogi ljudi se i danas boje govoriti o tome. Veo šutnje još uvijek postoji o tim događajima i potpuna istina vjerojatno se nikada neće otkriti, ali u cilju razotkrivanja istine, koja bi morala biti temelj i vodilja u životu potrebno je o Josipu Vedrini i zvonaru Tomi Martinušu govoriti bez bojazni, bez straha i hrabro. U ovom vremenu kada smo svi slobodni i možemo činit što želimo trebali bismo hrabro i odvažno govoriti o velikanima naše povijesti na onaj način kako su oni živjeli i djelovali. Toliko dugujemo njima i njihovim žrtvama koje su podnijeli.

Literatura

1. Anto BAKOVIĆ, *Svećenici žrtve rata i poraća*, Zagreb, 1994.
2. Juraj BATELJA, *Blaženi Alojzije Stepinac – svjedok Evanđelja ljubavi, knjiga 1*, Zagreb, 2010.
3. Krešimir FILIPEC, *Arheološko-povijesni vodič po svetištu Majke Božje Gorske u Loboru*, Zagreb, 2010.
4. Vladimir HORVAT, *Kardinal Alojzije Stepinac – mučenik za ljudska prava*, Zagreb, 2008.
5. Josip KOTARSKI, *Spomenica župe Lobor*
6. Stjepan KOŽUL, *Deset godina nakon Martirologija Crkve zagrebačke*, Zagreb, 2008.
7. Stjepan KOŽUL, *Martirologij Crkve zagrebačke*, Zagreb, 1998.
8. Stjepan KOŽUL, *Spomenica žrtvama ljubavi Zagrebačke nadbiskupije*, Zagreb, 1992.
9. Stjepan KOŽUL, *Stradanja u Zagrebačkoj nadbiskupiji za vrijeme Drugoga svjetskoga rata i poraća*, Zagreb, 2004.
10. Vladimir MATEJAŠ, *Lobor i njegove priče*, Lobor, 2007.
11. Vladimir MATEJAŠ, Mučenik Josip Vedrina (1920.-1949.), u: MATICA HRVATSKA ČAKOVEC, *Hrvatski kajkavski kolendar 2006.*, Čakovec, 2006.
12. Vjekoslav MILOVAN, *Miroslav Bulešić svjedok Kristov*, Pula, 2006.
13. Anđelko MIJATOVIĆ, *Bleiburška tragedija i križni put hrvatskoga naroda godine 1945.*, Zagreb, 2007.
14. Vinko MRKOCI, *Spomenica župe Lobor*
15. Parice župe Lobor, 1946.
16. Parice župe Belec, 1946.
17. Parice župe Belec, 1947.
18. Rudolf SVIBEN, *Izvjeshće*, 7.5.1981.
19. Josip VEDRINA, *Pismo ing. Josipa Vedrine Svetom Ocu*, 19. svibnja 2003.
20. Josip VRANEKOVIĆ, *Dnevnik – Život u Krašiću zaslužjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca*, Zagreb, 2011.
21. Životopis, Beatifikacija Miroslava Bulešića, u: <http://miroslavbulesic.hr/miroslav-bulesic/zivotopis> (5. IX. 2014.)

22. Životopis, sl. Božjega Miroslava Bulešića, u: http://www.biskupija-poreckopulska.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=130 (5.IX. 2014).

Izvori

1. Arhiv Zagrebačke nadbiskupije, *Ređenja (II.)*
2. *Vjesnik narodnoga fronta*, (29. VII. 1947.)
3. *Vjesnik narodnoga fronta*, (31. VII. 1947.)
4. *Vjesnik narodnoga fronta*, (12. IX. 1947.)
5. *Vjesnik narodnoga fronta*, (25. XII. 1949.)
6. Svjedočanstvo Barice Lisec i Josipa Cipriša, Marija Bistrica, 2013.
7. Svjedočanstvo Josipa Bodalca, Oroslavje, 2014.
8. Svjedočanstvo Josipa Vedrine, Sisak, 2013.
9. Svjedočanstvo Božidara Martinuša, Lobar, 2014.

Popis slika

Slika 1. Josip Vedrina i obitelj (Josip je najviši na slici)	24
Slika 2. Josip i prijatelji iz bogoslovije (Josip je gore lijevo)	25
Slika 3. Uspomene s Mlade mise Josipa Vedrine	31
Slika 4. Mjesto ubojstva (lijevo na slici tzv. Preša)	38
Slika 5. Grob Josipa Vedrine.....	39
Slika 6. Slike Josipa Vedrine i Tome Martinuša u župnoj crkvi.....	43
Slika 7. Table ulica loborskih mučenika	44